

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

6-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
annakban következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és osanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József-főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 154.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, október 31.

Törökország megkezdte a háborút

Orosz és török flottaharc a Fekete tengeren.

Német előnyomulás a calaisi úton.

Tisza harctéri helyzetünkről.

Urban Iván báró főispán ma délután a következő táviratot kapta:

Galiciában és Orosz-Lengyelországban sikeresen folytatott offenzívánkkal meg kellett állanunk, hogy megfelelő intézkedések történhessenek a Varsó felől jövő tulerővel szemben.

Ez teljesen önként, az ellenség minden nyomása nélkül történt.

Orosz győzelmekről terjesztett híresztelések teljesen alaptalanok. A mi főerőnk a San torkolatánál Przemyslen át a Kárpátokig az ellenségtől elvett, megerősített állásokban dönthetetlenül áll. Az északkeleti megyékbe betört orosz csapatokat az ország határáról jó megszire nyomtuk és tovább üldözzük, majdnem egész Bukovinán át és Galiciának hazánkkal határos részeit teljesen megtisztítottuk az ellenségtől.

A szerbek ellen a múlt napokban elért sikerek ottani akciónk további győzelmes folytatására nyújtanak reményt.

Berlini, most érkezett hivatalos hírszerint, a török flotta a Fekete-tengeren megkezdte az oroszok elleni háborút. Tisza István gróf.

Visszavertük az orosz a Sannál.

Budapest, október 30. (Hivatalos jelentés.) Orosz-Lengyelországban a harc tegnap is szünetelt.

A San alsó folyása mentén Viskovtól délre a folyón átkelet nagyszámú ellenséges haderőt heves ütközet után visszavertük.

Stary Sambornál ágyutüzünk az orosz löszerraktárt levegőbe röpítette, ezen helységtől nyugatra fekvő magaslatokon minden ellenséges támadást visszavertünk.

Turkától északkeletre elfoglaltak csapataink több fontos magasiati hadállást, amelyeket az ellenségnek menekülésre kellett kiüríteni. Népfelkelőink ezen harcokban sok oroszot elfogtak.

A folyó hó 23-ikáig a monarchiába internált hadifoglyok összes száma 649 tiszt és 73,179 főnyi legénység, amibe az utóbbi hetek harcaiban ejtett és két hadszíntérről még el nem szállított igen számos hadifogoly még nincs beszámítva. Hoffer vezérőrnagy, a vezérkari főnök helyettese. (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Törökország a harcban.

Arad, október 30.

Uj harcok állt ki a világháború színterére: a török. A tengeren, hadikikötők bombázásával kezdte meg a háborút Oroszország és ezzel kétségen kívül, a hármass entente ellen.

Nagy jelentőségű, de előre várt fordulata ez a háborúnak, amely révén most Európa földjén túl, Ázsiára is elhúzódhatik. Mindabban, a mi a hármass entente-ban egyesült, Törökország létének veszedelmét láthatta. Az orosz terjeszkedésnek, a szláv gyűrűnek bevallott célja: Konstantinápoly, a régi Bizánc. Ha az oroszok által segített balkán szövetség, a melynek előnyomulását a háború közepén hazahívott Enver basa a csaláldzsai vonalnál hősiessé föltartóztatta, nem jutott el Sztambulig, az orosz világpolitika fentartotta ezt a célját. A tengeren vagy a szárazföldön konstantinápolyt megszerezni: a programjához tartozott az orosz világhatalomra törekvőknek. Valamikor Anglia ezt nem látta volna szívesen. Amikor az angolok még az izlam protektorának szerepét játszották. Most már világos, hogy miből áll ez a kegyes pártfogás. Anglia kihasználta, kifosztotta a mohamedánokat, Indiában ép úgy, mint Egyiptomban; a gyámkodással gyengítette őket és annak üzleti nyereségét bőséggel kanalizta. Törökország csak most rázta le magáról a kapitulációkat, amely állami önállóságának volt csorbája és amelynek főként a török birodalomban élő angolok látták. A franciák is csak addig voltak törökbarátok, amíg a tőkék ott vastag kamatokat hoztak.

A hármass entente érzései felől a balkáni háború alatt bizonyosodhatott be Törökország. Veszteségeit, kudarcait, területi károsodását annak köszönhette, hogy bizott, az igazhitű em-

ber becsületességével bizott a nagyhatalmak ígéréteiben, hogy a „balkán statusquo-t” megbolygatni nem hagyják, Törökország területeinek épségben kell maradni. Az európai koncertben akkor a hármass entente, főképp Anglia vitte a szót, és ma már kétségtelen, hogy tervszerűen vitte a balkán szövetség kis államainak prédájául, a biztos romlásba a gyöngö, rövidlátó államférfiai által vezetett törököt.

Azok az emberek, a kik ma kormányozzák a török birodalmat, világosan látják, hogy olyan háború, a mely a hármass entente győzelmével végződnék, Törökország állami létét teljesen megszüntetné. Oroszországnak, a mely Konstantinápolyra és a Fekete tenger uralmára vágyik, Angliának, a melynek állandóan kellemetlen, hogy a maga leigázott mohamedánjai az önálló, független mozlím államot látják és az ezzel fentartott vallási kapcsolatban a szabadságra való törekvés gondolatát is ápolják, Franciaországnak, a melyet a német vállalkozók kezdtek kiszorítani a félhold területéről, — egyforma érdeke Törökország megsemmisítése. Ha Törökország télenül várja be a háborút, ha nem szerez fölényt magának az entente államaival szemben, ez a sors várható volna rá.

A török tehát, szövetségi kapcsolat nélkül is, mellettünk harcol. Nem az a török, a kit a balkáni szövetség támadása meglepett. A balkáni háború mütét volt számára; fájdalmas, véres operáció, de — használt. Most egy kiváló stratóga, a török katonák felistene: Enver pasa áll a szultán hadseregének élén: ez a hadsereg a közelmúlt háború minden tanúságain okult, ujon felszerelt és keményen szervezett hadtestekből áll, a melynek katonáit az évszázados gyűlölet viszi az oroszok ellen. Tengerészletét a legendás Hamidié mellett olyan erők teszik félelmetessé, mint a németektől megvett, hadi díszségeitől ragyogó Breslau és Goeben; az állan rendezett pénzügyei pedig szintén hatalmat jelentenek az öntudatlansá vált, megifjodott Törökország részére.

Az új ellenfél megjelenésének következményei kiszámíthatatlanok. Nemcsak azt jelenti, hogy a törökök az oroszok jelentékeny haderejét kötik le, ami által megbillen a tulerő, amellyel a német- és osztrák-magyar seregek küzdeni kénytelenek: nemcsak a Balkánra hozhat — és bizonyára fog is hozni, — új reánk nézve kedvező fordulatot. Hanem jelenti a kezdetét egy óriási folyamatnak, amelynek megállását sehol se lehet sejteni: az idegen járom alól szabadulni akaró mohamedánok világharcának, kitörésre váró óriás forradalmaknak. Az oroszok Krimben, az angolok Egyiptomban és Indiában, a franciák Tuniszban és Marokkóban a rabszolgatartói a próféta vallását követőknek. Enver pasát esztendőök óta nézik azzal a várakozással, hogy a szabadulásra, a bilincstörésre a jelt megadja. Ugy látszik, az idő erre megérkezett. A lengyelek, a burok szabadulásával egyszerre út a leigázott mozlimok megváltásának órája és vele együtt Törökország új jövőjének virradása.

Franktirőr-harc Lilleben.

(A francia lakosság orvítamadása a németek ellen.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától

Berlin, október 30.

A nyugati harcok legjelentősebb küzdelmei, mint ismeretes, Lille körül folynak le. Ezekről a harcokról... érdekes levelet írt egy német tiszt, szemtanúja és résztvevője az itt lejátszódó eseményeknek. A levél így szól:

— Szerencsésen kijutottunk Lilleből és most megerősített állásunkban vagyunk, ahol senki sem bánt. Az utolsó napok borzalmak voltak és valóságos csoda, hogy ki tudtunk jönni a 250.000 lakosú városból, ahol még az asszonyok és gyerekek is lőttek rájuk revolverből és vadászfegyverekből. Mi békésen vonultunk be, abban a jól eső tudatban, hogy a nagy városban kielégíthetjük majd szükségleteinket. A hosszú elővárosban az üzleteket zárva találtuk, az utcák üresek voltak, de semmi rosszra nem gondoltunk, minthogy az erődímények nem voltak megszállva és délelőtt a polgármester azt a kijelentést tette, hogy a városban nincsenek csapatok. Hirtelen iszonyatos tüzeléssel támadtak rájuk ablakból és egy mellékutcából, ahol francia gyalogság volt felállítva. Az én századom a menet élén haladt, közvetlenül előttünk vonult a tüzéségünk.

Elképzelnéd, mi történt itt. Minthogy a mi embereink nem látták az ellenséget, vaktában lőttek az ablakok felé és mivel százan is álltak egy tömegben, némely lövés bajtársat talált. Én lovammal és tíz emberrel csakhamar egy kis zsákutcába szorultam be. Se előre, se hátra nem lehetett menni, minden ajtó, amelyen kopogtunk, be volt zárva. Hallgatnunk kellett mellettünk lévő tüzéségünk ágyudörgését. A házakat rommá lőtték előttünk. A fegyverropogás elnémult és lassan visszajutottunk az elővárosba, letiport és lelőtt emberekön, lovakon keresztül. Utközben bekötöttem századom néhány sebesültjét, egyeseket sérült sebesített meg. Majd elszakadtam századomtól, lovamat is elvesztettem és csak egy közeli helységben akadtam megint rájuk. De az a törekvésünk, hogy megkerüljük Lille-t,

hamar meghiusult. Egy vasúti töltéshez közeledtünk, és golyózáporral találkoztunk. Elhelyezkedtünk egy állásban és néhány óráig tartott a lövöldözés, míg nem az éjszaka véget vetett a küzdelemnek. Néhány halottunk volt, ezeket eltemették és körülbelül 30 sebesültünk, akiket rekvirált kocsikon magunkkal vittük. Négy óra hosszat mentünk gyalog, mert hátsó lovaink a nagy podgyással voltak. Éjjel két órákor már nem tudtunk tovább menetelni, mert ebéd és vacsora nélkül voltunk. Parancsnokunk megállást rendelt; kávéfőztünk, szalonna és kenyér is volt hozzá. Csakhamar mindnyájan átadtuk magunkat a jól megérdemelt nyugalomnak, szalmán, utszéli árkokban. Reggel hatkor tovább mentünk, friss erőben.

Tisza István gróf és a sebesült aradi tiszt.

(A miniszterelnök látogatása az ungvári kórházban.)

Arad, október 30.

Tisza István gróf miniszterelnök, a mint megirtuk, bejárta azokat a vármegyéket, a melyek területére az oroszok az elmúlt hónapban betörték. A miniszterelnök, az orosz pusztítás nyomainak megtekintése után látogatást tett a sebesült kórházakban, és szinte ágyról ágyra járva, szeretettel érdeklődött a sebesült katonák sorsa felől.

Az ungvári kórházban megható epizódja volt a miniszterelnök látogatásának. A kórházban ápoltak között volt egy tiszthelyettes, Győröcsy Endre aradi Acsev. hivatalnok fia. A fiatal tiszthelyettes a Lembergben vívott harcokban sebesült meg. Hasába furódott a golyó, a mely azonban súlyosabb komplikációkat nem okozott. Ungvárra vitték, a hol a gondos ápolás folyamán annyira javult az állapota, hogy hűtőn valószínűleg hazajöhet Aradra.

A miniszterelnök őt is megszólította és érdeklődött sorsa felől. Mikor megtudta, hogy aradi, megölelte a sebesült tiszthelyest és a hozzátartozói, polgári pályája után érdeklődött.

— Erdőmérnök vagyok — mondta a tiszthelyettes.

— No az derék, hiszen Ungvárott kollégái vannak!

Meghagyta, hogy az ungvári állami erdőhivatal külön is gondoskodjék a hős tiszthelyettes sorsáról. Azt is meghagyta, hogy a míg a tiszthelyettes a kórházban van, naponta jelentést tegyenek neki az állapota felől.

A többi sebesültek között, a kiket egyébként szintén nagy barátsággal szolgáltatt a miniszterelnök, föltűnést keltett ez a jelenet. A miniszterelnök távozása után a tiszthelyettes megmagyarázta:

— Aradról való vagyok. A Tisza városából...

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 257
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	— — — — — 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— — — — — 151
Nyomda	— — — — — 151

Oroszok a kozák

kegyetlenkedés ellen.

(Mit irnak az orosz újságok? — Szibériába deportált lapszerkesztő.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 30.

Az orosz szellemi élet kiválóságai, tudósok, költők és a leghíresebb színészek a moszkvai lapokban háromszáz aláírással ellátott felhívást bocsátottak közre, amely abban az óhajban csuesodik ki, hogy a mostani harcokban az orosz hadsereg ne kövessen el kegyetlenkedéseket. Hogy a most uralkodó sovinizmus mellett ne kövessék meg a felhívás aláíróit, természetesen hozzá kellett tenniük azt is, hogy elítélik a német hadsereg „kihágásait.”

Amíg a liberális „Rjecs“-ben Filozofow, az ismert publicista támogatja a felhívást, addig az „Utro Roszji“ azt írja, hogy az sokat ártott Oroszországnak. „Jószivűség most nincs helyén.” A „Novoje Vremja“ — az ismert „moszkvai szkepszisnek“ tulajdonítja a felhívást. Mert csak szkeptikusok jöhetnek arra a gondolatra, hogy az orosz hadsereg egyáltalán képes volna kegyetlenségek elkövetésére. Csak olyan emberek, akik örökös reklámot csapnak maguknak, vehettek bátorságot ahhoz, hogy mint szellemi és erkölcsi tekintetben magasabban állók beszéljenek a hadsereghez. Mi jogosította őket erre a felhívásra? Talán van tehetségük, de a hazáért nem tettek még semmit. Még a humanitás szempontjából is magasan felette állanak az orosz kozákok — akik az éhező keletporoszországi parasztoknak enni adtak — az „intellektuelleknek.” A kozákok az igazi, nagy, csendes török, akiknek senki se csinál reklámot. Filozofow a „Novoje Vremja“-val polemizál és megvédi a német kultúra értékét.

Egy Badrowzki nevű német alattvalónak Jekaterinoszlav tartományban lévő vagyonát, amelynek értékét milliókra becsülik, az orosz kormány elkobozta. Összes ingóságait zár alá helyezték. A rigai német egyesület tekintettel a mai viszonyokra, önként megszüntette működését. Az ugynevezett „szülői bizottságok“, amelyek az orosz középiskolákban tevékenykedtek, azt a kérést intézték Kasso közoktatásügyi miniszterhez, hogy a középiskolákban ne tanítsák többé a német nyelvet, hanem az angolul pótolják. A miniszter a kérést elutasította.

A röviddel ezelőtt megjelent „Bulletin francia hadifoglyok számára“ után a német hadvezetőség azt tervezi, hogy az angol és orosz hadifoglyoknak is bulletinokat fog kiadni saját nyelvükön, hogy informálja és németbarát érzelmekre hangolja őket.

Az utolsó pillanatban Oroszország a „Visztula országára“, — Lengyelországot hivatalosan így nevezik — akar támaszkodni. A háború által sújtott ország nyomorának enyhítésére elrendelték, hogy a hátralékos adótartozásokat és a felemelt hadiadókat Lengyelországban nem kell behajtani, az élelmiszerekkel való ellátást jobban kell szervezni. A pétervári községtanács elnöke, Tolstoj Iván gróf indítványt tett, hogy Lengyelország részére szubvenciót szavazzon meg, amelyet részben a zsidó lakosság is élvezzen. A дума vita nélkül ötvenezer rubelt szavazott meg erre a célra.

A „Die Flotte“ című német lapnak Rigában huszonnyolc előfizetője volt. Jóllehet a lap minden egyes példányát keresztülment a cenzurán, valami államellenes közleményt találtak benne, jobban mondva magyaráztak bele, a lap rigai képviselőjét Jongot letartóztatták és öt évre Tobolskba (Szibéria) száműzték. Az előfizetőket is kihallgatták, de a legtöbben sietve elhagyták Rigát, illetve Oroszországot.

Egy millió embert vesztek az oroszok.

(Az eddigi harcok áldozatai. — Véres támadások, megsemmisítő vereségek.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 30.

Az orosz-lengyelországi harctéren csapatainknak és a német seregeknek új csoportosítása, amelylyel az oroszok tulerejével szemben elhelyezkedünk, épen a háború harmadik hónapjának végére esett. Teljes negyedére áll már a háború, amelyben mi és szövetségeseink szép eredményeket értünk el, de elhatározó győzelmet ellenségeink főereje fölött még nem arattunk. Am azt csaknem minden kétséget kizáróan meg lehet állapítani, hogy az eddig lefolyt harcok ellenségeinknek egészen szokatlan mértékű, óriási veszteségeket okoztak úgy emberben, mint hadiszorbon és még kétségtelegebb az, hogy az ellenség veszteségei aránytalanul nagyobbak a szövetséges osztrák-magyar és német seregek veszteségénél.

És pedig épen a nagy északi ellenség: Oroszország az, amely a galíciai, kárpáti és lengyelországi csatákban olyan súlyos veszteségeket szenvedett, olyan minőségű emberanyagát kénytelen a további harcokban nélkülözni, hogy csapatai további erősítése már nem érnek föl az eddigi orosz harcosokkal.

Egy bécsi katonai lap szakértője az eddig ismeretessé vált harcok jelentéseiből és a harctérről szerzett információkból hozzávetőleg kiszámította ezeknek az orosz veszteségeknek a nagyságát. Természetes, hogy az így nyert számadatok nem feltétlenül pontosak és néha alatta, néha föltötte járhatnak a valóságnak, azonban nagyjában és végső összességben mégis elég biztos és pontos képét adják annak, hogy milyen óriási veszteség érte idáig az oroszokat. A katonai szakember a felsorolt veszteségekben a halottakat, sebesülteket, valamint a szökevényeket és hadifogságba kerülteket is együtt mutatja ki, a betegeket azonban különválasztva sorolja föl.

Az osztrák-magyar hadsereg ellen folytatott harcokban — írja a katonai szakértő — a következő veszteségek érték az orosz hadsereget: a bevezető csatározásokban, határszéli ütközetekben, raidekben tizenötezer embert vesztek. Negyvenötezer orosz pusztult el a kraszniki, niedziva-duzai és lublini ütközetekben a Dankl hadsereg ellen. Negyvenezer emberbe került az oroszoknak Auffenberg seregének Zamose, Komarow és Tyszowca mellett kivírt győzelme. Óriási véráldozattal járt a két lembergi csata, mert az elsőben mintegy negyvenötezerrel, a másodikban negyvenezerrel fogyott meg az orosz katonák száma. Harmincezer főre becsülhető a ravaruska-magierai ütközet orosz vesztesége; a középgalíciai offenzíva megkezdése újabb tizenötezer emberbe került, Przemysl ostromára és az ostromtól visszavonulásra ötvenötezer orosz katonát áldozott föl Dimitriev Ratko.

A Kárpátok szorosába és a határszéli magyar megyékbe rendezett kirándulást harmincezer főre becsülhető veszteséggel fizették meg az oroszok. Új offenzívánk pedig egyenesen borzalmas veszteségeket okozott az oroszoknak: Przemysltől a San torkolatáig terjedő harcvonalon huszonötezer, a medykastary-sambori megerősített vonalon csaknem negyvenezer, a Kárpátok aljában Stryj és

Csernovic között tizenötezer, végül Orosz-Lengyelországban Sandomierztől Ivangorodik nyúló fronton eddigelé harmincezer embert vesztek. Hozzávetőleg tehát új offenzívánk száz-tizenötezer orosz katonát távolított el a harctérből.

Mindezt együttvéve csapataink a három hónapos háborúban mintegy négyszázhuszezer oroszot öltek meg, sebesítettek meg, vagy ejtettek hadifogságba.

Nem kisebb veszteségek érték a németek ellen harcolt orosz seregeket. A poroszországi határokon már a bevezető harcok rendkívül véresek voltak. A keletporoszországi fronton huszezer, a délibb fronton tízezer ember veszett el. A mazuri tavaknál a Narew hadsereg százötvenezer emberét és Njemen hadsereg ötvenezer katonáját semmisítették meg Hindenburg tábornok seregei. Lycknél a grodnoi tartaléksereg tizenötezer embert veszített. A további harcok Suwalki, Augustow, Ossowiec mellett harmincezer oroszot kívántak áldozatul. A csapatainkkal együtt megkezdett új offenzívában a Varsó-Ivangorod vonalon harcoló németek hatvenezer főnyi veszteséget okoztak az orosz seregeknek, amelyek eddigelé a németekkel folytatott harcokban legalább háromszáz-negyvenezer katonájukat veszítették el.

Negyed év alatt tehát az óriási orosz hadsereg arányaihoz mérten is rengeteg veszteség érte az oroszokat, mert háromnegyed milliónál több embert, pontosabban hétszázhatvanötezerrel több embert a veszteségek a harcvonalból. Ebben a számban azonban még nincsenek benne a betegek. A háború statisztikájából azt tanulhatjuk meg, hogy a táborban történő megbetegedések száma rendszerint jóval nagyobb, mint a harctéri veszteség. A mostani háborúban azonban a harcok olyan intenzitással, olyan véres veszteségeket okozva folytak, hogy ezáltal ez a régi megfigyelés nem állja meg a helyét: a harctéri veszteségek most olyan óriásiak, hogy a pusztító arányban föllépő betegségek áldozatai nem érnek a nyomába.

Mindamelletts kétségtelen, hogy az orosz hadseregben a hadjárat fáradalmi által előidézett betegségek, továbbá a járványok: kolera, vérhas, tifusz, dizentéria igen nagy pusztítást vittek véghez és a betegségek áldozatait legalább 380000 főre — feleannyira, mint az elesettek, sebesültek és hadifoglyok száma — becsülhetjük. Nagy vonásokban tehát az orosz hadseregnek — elsősorban a rendes, legjobban kiképzett sorkatonaságnak — több mint egy millió százezer katonája hullt ki holtan, sebesülten, betegesen és fogságba jutva a harcolók sorából.

Naprtáhirdeitink

szives figyelmébe.

Az Aradi Közlöny kiadóhivatala az előbbi évekhez hasonlóan az idén is díszesen illusztrált naptárt ad ki. Arra kérjük t. hirdetőinket, hogy feladni szándékolt hirdetésüket — annak megfelelő helyen való elhelyezése érdekében — ideje korán hozzánk juttatni sziveskedjenek.

A király köszönete egy honvédhadosztálynak.

(Az uralkodó ünneplése osztrákjában.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 30.

B. I. nyugalmazott őrnagy, aki a háború kitörése után ismét tényleges szolgálatra jelentkezett és Aradról egyik délmagyarországi csapatvezető nyert beosztást, az ottani katonai élet egyik szép epizódját közli az Aradi Közlönnyel:

A ... honvédegyalghadosztály október negyedikén Délmagyarországon B. mellett a szerbekkel csatározva ünnepelte a csata tüzétől talán még jobban föllekesítve a király nevénél. Szerb gránátok és srappellek záporosójában és az ágyuk menyörgéséről kísérve tartották meg a táborban az ősz uralkodóért-mondott hálaadó, ünnepi istentiszteletet. A tábori miszt kísérő zenében — miután a zenekar nagydobját épen hasznavehetetlen volt — a szerb gránátok dörrenése pótolta a dobütéseket.

A hadosztály katonái, akik az ünnepélyes misén résztvettek, harci lázzal és a királyért, hazáért lelkesedő lévvel álltak ott az uralkodóért, a legfőbb hadurért mondott imát és vele egyszerre az ellenség fegyvereinek hangját hallgatva. Ebben a fölemelő, nagyszerű pillanatban határozta el a hadosztályban, hogy a szokatlan környezetben tartott ünnepélyről üdvözlöt küldenek az ősz uralkodónak. Tekintettel arra, hogy a hadosztály legénysége legnagyobb részét horvátokból állt, a következő német nyelvű táviratot küldték el:

Militärkanzlei Seiner Majestät.

Es wird gebeten nachstehende Huldigung an die Stufen des allerhöchsten Thrones niederlegen zu wollen: Unter dem Donner der feindlichen Geschütze während der heiligen Messe kniend vor den Stufen des Allmächtigen beten die Krieger der... Landwehr Infanterie Truppen Division inbrünstig für ihren erhabenen und geliebten Kriegsherrn. Wir wollen sterben, wir werden siegen, das schwören wir unserem Kriegsherrn, dem erhabenen Andenken des verblichenen Tronfolgers und unseern für König und Reich gefallenen Kameraden.

... Landwehr Truppen Division.

(Magyarul: Ófelsége kabinetirodájának. Kérjük, hogy alábbi hódolatunkat a trón szalmolyára helyezni sziveskedjenek: A ... honvédegyalghadosztály harcosai az ellenséges ágyuk dörgése közben a szent misé alatt letérdelve imádkoztak a Mindenhatóhoz felséges és szeretett hadurukért. Készek vagyunk meghalni, de győzni akarunk, erre esküszünk legfőbb hadurunknak, az elhunyt trónörökös felséges emlékéért és királyunkért és országunkért elesett bajtársainkért. A ... honvédegyalghadosztály.)

Az üdvözlő táviratra most a szokástól eltérően nem a főhadsegéd útján érkezett válasz, hanem az uralkodó a maga nevében intézett köszönő választ a hadosztályhoz az alábbi távirattal:

An das Commando der ..... Landwehr Truppen Division.

Tiefgerührt dank ich meiner braven ..... Landwehr Truppen Division für die vom Gefechtsfelde gesandte von altbewährtem gutem Geiste Zeugnis gebende Huldigung. Gottes Segen führe euch zum Siege. Franz Josef.

(Magyarul: A ... honvédegyalghadosztály parancsnokságának. Mélyen meghatva köszönöm az én derék ... honvédegyalghadosztályomnak a harcmezőről küldött hódolatát, amely bizonyosságot ad a régóta méltatott szölemről. Isten áldása vesesse a győzelemre! Ferenc József.)

Visszavertük az oroszokat a Sannál.

(Galiciában dönthetetlenül állnak oszlopaink. — Orosz-Lengyelországban szünetelnek a harcok. — Eredménytelen betörési kísérlet Turkánál.)

Távírási tudósítás.

Budapest—Bécs, október 30.

Orosz-Lengyelországban a legutóbbi események óta csönd állt be a hadműveletekben. Az Aradi Közlöny első oldalán közöljük azt a táviratot, amelyben Tisza István gróf miniszterelnök ad hirt a harctéren beállott új helyzetről. Ebből a híradásból már megállapítható, hogy Varsónál offenzívánk megállítása egyáltalán nem valamely orosz győzelem következménye volt, hanem erre a hadvezetőség önként, az orosz tulerő feltartóztatásának jobb lehetőségét keresve, határozta el magát.

Oszlopaink főereje különben a San torkolatától Przemyslig és a Kárpátokig húzóda ma is diadalmasan száll szembe az ellenséggel. Az oroszok — mint az *Höfer* vezérőrnagy mai jelentéséből megállapítható: a San mentén is igen nagy erővel igyekeztek átkelni a folyó nyugati partjára, hogy itt is — mint a Visztula lengyelországi folyása mentén — visszahúzódsra kényszerítsék oszlopainkat. Oszlopaink azonban heves ütközet után Wiskovtól délre visszaverték ezt az átkelési és támadási kísérletet.

Vereség érte az oroszokat Turkánál is, ahol fontos hadállásokból úgy verték ki őket oszlopaink, hogy az ellenségnek menekülésszerűen kellett elhagynia pozícióit. Súlyos csapás ezenkívül az ellenségre stary-sambri löszerraktárának felrobbanása is és magánjelentés szerint már meg is kezdődött *Stary Sambor* kiürítése.

Ezekben a harcokban, valamint az elmúlt napok alatt is nagyszámú hadifoglyot ejtettek oszlopaink — a pár nap előtt kiadott hivatalos jelentés szerint oszlopaink egyik hadseregünk több mint tízezret. A hadifoglyokat még nem szállíthatták el a fogolytáborokba, ahol azonban *Höfer* vezérőrnagy jelentése szerint már eddig is hetvenháromezerszázhetvenkilenc közelegényt és hatszáznegyvenkilenc tisztet őrizünk hadifogságban.

Az orosz tisztiakar veszteségei.

BERLIN: A Frankfurter Zeitung jelenti: Az orosz veszteségi listában, amely csak a tisztiakar veszteségeit mutatja ki, október 17. és 20. között nyolcszáz elesett tiszt nevét közlik. Az eddigi listákban háromszázhusz orosz tábornok és törzestiszt elvesztéséről adtak számot.

Az orosz offenzív haditerv kudarcra.

Bécs, október 30. A Reichspost jelenti Bukarestből: A La Politique fejtegeti a keleti harctéri helyzetet és a Krakó elleni felvonulást, valamint a Szilézián át Németországba való betörést célzó orosz tervet. A román lap a következő konkluziókra jut:

Stratégiai elv, hogy az a fél győz, amely az ellenségre rákényszeríti akarát. Egész világos azonban, hogy az osztrákok és németek voltak azok, akik eddig az oroszokra kényszerítették akarataikat. Nem akarták, hogy az oroszok Krakót észak felől megtámadják és ezt el is érték. Egyidejűleg harcban állva a déli ellenfelekkel, a németek és osztrákok ugyan az oroszokat még nem törhették le, de sikerült nekik az orosz offenzívát megtörniök.

Új pozícióink feladata.

Bécs, október 30. Az orosz lengyelországi harctéri helyzetről a Fremdenblatt jól értesült forrásból cikket közöl. A cikk kiemeli, hogy az oroszok elleni harcban folytatott taktika főeredménye abban áll, hogy a német és osztrák-magyar szövetséges csapatoknak sikerült az oroszoknak sokkal nagyobb mérvű és érzékenyebb veszteséget okozni, mint a milyen veszteséget a szövetséges csapatok szenvedtek. A Neues Wiener Tageblatt szerint az osztrák-magyar és német csapatoknak a Visztula vidékén való új felállása stratégiai és taktikai szempontból volt szükséges, mielőtt döntő csatát provokálnánk. A német és osztrák-magyar seregek új felállása különösen azt célozta, hogy erőnket az új pozíciókban a legkitünőbbben használhassuk ki.

Stary-Sambort kiürítették az oroszok.

Bécs: Október 28-án Turkánál volt nagyobb ütközetünk az oroszokkal. Az ütközetben visszavetítettük az ellenséget, a mely kénytelen volt visszavonulni. Magánjelentések szerint az orosz csapatok kivonultak Stary-Samborból. Oszlopaink, melyek Turka irányában megkísérelt orosz előrenyomulást sikeresen visszaverték, most Turkától 3 kilométerre északra állanak.

A bukovinai harctér.

Bécs, október 30. Az oroszok Csornovicből való kivonulásuk után ettől husz kilométernyire keletre elszórták magukat és onnan próbálnak támadásokat intézni oszlopaink ellen, anélkül azonban, hogy előre tudnának haladni. A harcok nyugatra és északnyugatra a Pruth-völgyében Kolomea felett húzódnak. Az oroszok itt vonultak fel oszlopainkkal szemben, amelyek feltartóztathatatlanul előrenyomulnak.

Az oroszok pusztításai Galiciában.

Krakó, október 30. A Nowa Reforma azt jelenti, hogy amikor az oroszok megszállták Mielec várost és környékét, a polgármester, Pavlikovszky és öccse, aki városi plébános, a városban maradtak és minden esetben, amikor szükség volt rá, intervenáltak az orosz provizórikus hatóságoknál a lakosság érdekében. Az orosz katonai parancsnok szigorúan megtiltotta a fosztogatást és itt nem is történt semmi olyan kihalás az orosz katonaság részéről, mint Dambicében. A városban főleg lengyel legionáriusok után kutattak. Pajor Jánost, a lengyel Szokol elnökét letartóztatták, azzal vádolva őt, hogy részt vett a légió alakításában. Egy Hermele Naftáli nevű gazdag zsidóra hadisarcot róttak ki, arra hivatkozva, hogy ő ugyanolyan nagy összeget adott a lengyel légióknak. Egynéhány ház és üzlet kárt szenvedett.

Hasonló az eset, mint Mielecben, a következő helyeken: Pilano, Brzosteg, Robzize és Jaslo községekben, ahová csak kisebb kozák csapatok törtek be. Kolbus város környékén ellenben fosztogattak a kozákok. Tarnobrzeg, amely a két ellenséges tűz közé esett, a bombázástól szenvedett egy kisé.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Szombat: Sibil, operette. Új betanulással.
 Vasárnap: d. n. Kabarett, Vörös ördögök.
 Este: Népfelkelők.
 Hétfő: Népfelkelők.
 Kedd: Doktor ur! Molnár Ferencről.
 Szerda: Fehér kabarett, Riadó, Disznótör a Lipótvárosban, A Timókok zsúrja.
 Csütörtök: Ugyanez.
 Péntek: Napsugárkisasszony, új operette.
 Szombat: Ugyanez.

* Olcsó helyárak a Vöröskereszt koncerten. A háborús időre való tekintettel a Vöröskereszt a november 8-án este tartandó estélynek belépő díjait a minimumra redukálta. 50 fillérért már ülőhelyhez lehet jutni, míg a legdrágább jegy ára is csak négy korona. Ez az intézkedés lehetővé teszi, hogy a legszegényebb néposztály is előkelő műévezetben részesüljön a mellett, hogy filléreit igazán nemes és hazafias célok szolgálatára adja. Az egyesület hiszi, hogy Arad áldozatkész közönsége betölti a rendelkezésére álló összes helyeket, hogy tanúságát adja annak a magas eszmének, melyet csak a rendkívüli idők tudnak valóra váltani: hogy a hazáért és az élt hősiesen küzdő katonáért mindnyájan, akik vérünket nem onhatjuk, utolsó filléreinket is feláldozzuk. Az estély szereplői Weil Magda hegedűművész és Dienzl Oszkar zongoraművész. Jegyeket Scherchag H. és fia cég szivességből árusítja. Felülfizetéseket köszönettel vesz és hírlapilag nyugtázza a Vöröskereszt.

— Az orvos büne. (Sláger műsor az Urániában.) A színház tegnapi gyönyörű műsora mutatja, hogy az Uránia nem ismer holt szent. A változatos műsorba két pompás slágert iktatott a színház. Az egyik Az orvos büne, szentimentális lehetősé, subtilis drámai jelenet a modern életből. Csendes, zajtalan és az emberrel csak sejteti a szenvedély romboló hatását. — Német diadalok híradója. (Háborús aktualitások az Urániában.) Folytatólagosan színre hozza ma a színház a dísz német hadsereg diadalmas utjairól készült felvételeket. Különös érdekességük ezek a felvételek főleg azért, mert a német tábori életbe engednek bepillantást. A kiváló sorozat kiemelkedő részei: a francia, orosz és halga foglyok tőneges szállítása, a tüzérségi tábor és a felállított utmutató őrségek, Ortelsburg a csata után, az oroszok által szétrombolt váltóórház, a kraszniki csata sebezültejei.

* Háborús képek az Apollóban. A világháború áradata egyre szélesebb hullámokat ver. A lapok izgalmas tudósításait szivzorongva várja a publikum és épen ezzel a fokozott kíváncsisággal kíséri a közönség a harctéri mozifelvételek sorozatát, amelyek bepillantást engednek a borzalmas színjátékba. Az ember tekintete mohó szomjúsággal szivja magába a sok érdekes jelenetet, megkapó epizódot, melyek apró láncszemei a nagy háborúnak. Az Apolló-színház mátol kezdve minden nap bemutatja a legújabb eredeti harctéri aktualitásokat. Szombaton az északi és déli harctér felvételei kerülnek vászonra több grándiózus képpel egy műsor.

* A színház jelentései. Szordán és csütörtökön nagy fehér hangversenyt rendez a társulat. A hangverseny keretében a következő kisé darabok is színre kerülnek: Riadó, a Timókok zsúrja Disznótör a Lipótvárosban.

* Az elesett aradi hősök portréját, mint megirtuk, az Apolló-színház művészi kivitelben elkészítette a mindszentek napján kegyeletes ünnepe között bemutatja.

* A „Világháború Képes Krónikája” Kerpelnél. Ára füzetenkint 24 fillér.

Hadi adót tervez Arad város.

(A törvényhatóság jövő évi költségelirányzata. — Kevesebb lesz a bevétel.)

Az Aradi Közlöny-tudósítójától.

Arad, október 30.

Háborús esztendő háborús költségvetését nyújtotta be Kilényi János főszámvevő Varjassy Lajos polgármesternek. Arad város törvényhatóságának jövő évi gazdálkodását, a törvény parancsa szerint még ennek az esztendőnek vége előtt formába kell öntenie és hogy a költségvetés mihamarabb a közgyűlés elé kerülhessen, a polgármester, Lőcs Rezső helyettes polgármester elnöklésével Vannay Gyula és Kovács Vince tanácsnokokat, Nachtnébel-Ödön főmérnököt, valamint a főszámvevőt küldötte ki, hogy hétfőn megkezdődő értekezleteiken tárgyalják tételről-tételre a főszámvevő tervezetét.

Háborús költségvetés, szomorú számokkal. Benne hiven tükröződik vissza ennek a megpróbáltatások esztendejének minden nehézsége. Forma szerint, a külső látszatra, a fülnek talán kedvesen hangzik, hogy a pótdó kulcsa az 1915-iki esztendőben sem lesz nagyobb hetvenöt százaléknál. Ennél azonban azután nincs is több ismeretes momentum a büdzset tervezetben.

Ez a 75 százalék is csak papiroosan van kiszámítva, mert valószínű, sőt bizonyos, hogy épen a háború következtében emelkedni fog. Vas kényszerűséggel parancsolják így a viszonyok.

— A költségvetés mostani tervezete szerint — mondotta a főszámvevő az Aradi Közlöny tudósítójának — a pótdó kulcsa csakugyan nem változnék, maradna 75 százalék, sőt lehet, hogy majd az előkészítő-bizottság talál redukálni valót és egy százalékot még töröl is az elirányzatból. Azonban én magam fogom indítványozni már ezen az értekezleten, hogy tekintettel a háború következtében egyre szaporodó szegényügyi szükségletre, továbbá, hogy a háború után a nyomorékok, a munkaképtelenek, az özvegyek és árvák segélyezése a város kiadásait okvetlen növelni fogják, állítsunk már most be négy százalékos többletet a költségvetésbe. Nem bánom, nevezzük akárminek, nevezzük hadiadónak, de gondoskodni kell róla. Az állam, ahogy ma a törvények intézkedései neki parancsolják, csak hat hónapig segélyezi a háború nyomorékjait és csak a hét éves korukig gondoskodik a gyermekekről. A város kötelessége lesz a 7—15 éves gyermekek támogatása.

A főszámvevő igen okos előrelátása valóban szükséges, mert akárhogy alakulnak a viszonyok, az állam, mint a most kiutalt segélyezések is mutatják, szigorúan ragaszkodik a ridog törvény betűihez és nem veszi tekintetbe, hogy az államsegély nagysága mögötte marad a napról-napra fokozódó drágaságnak. Nincs kizárva, hogy a győzelmes háború után az állam törvényt hoz a háborúban részt vettek segélyezéséről. Ha így lesz, akkor az aradi „hadi adót” lehet törölni.

A négy százalékos emelésen kívül azonban van a költségvetésnek egy másik szomorú oldala is. Eltekintve attól, hogy a mai viszonyok között egy büdzsett realitásáért senki felelősséget nem vállalhat, úgy kellett összeállítani a költségvetést, hogy a háborúval járó több kiadások nem is jutnak benne kifejezésre, mert a kormányhatóság részéről eddig nem történt intézkedés arra, hogy mely kiadásokat térít meg az állam és melyeket kénytelenek a városok a sajátjukból fedezni.

Végül még kell mondani azt is, hogy az általános jellemzés hiányos ne legyen, hogy 134.800 koronával kevesebb bevétel fog mutatkozni egyes tételeknél, mint a múlt esztendőben, mert többek közt például az állam nem utalja ki a kulturpalota államsegélyét, csökkenik a földbér, kevesebb lesz a fogasztási adó és más kisebb összegű csökkenések mutatkoznak.

Természetesen, hogy a költségvetés — mint maga a főszámvevő is hangsúlyozza a tervezet-hoz írt jelentésében — a belügyminiszternek a háború kezdetén kiadott utasítása szerint a legnagyobb takarékoság szem előtt tartása mellett készült és legszigorubbán csak a már meglévő intézmények fentartására szorított. Mégis az 1914. évre elirányzott 3070330 korona a szükséglettel szemben az 1915. évre 3.134.422 korona a szükséglet, tehát 64112 koronával több mutatkozik. Bevételi elirányzat volt 1914. évre 1.830.830 korona, míg 1915. évre csak 1.752.942 koronát lehet így ezímen preliminálni, tehát 77888 koronával kisebb bevételre lehet csak számítani. A múlt évben tehát 1.239.500 korona hiány volt pótdóval fedezendő, míg 1915-ben a hiány 1381500 korona, tehát 142.000 koronával nagyobb lesz.

A pótdó kulcsa azonban még sem változik — mint említettük — még pedig azért nem, mert az az állami adó, amelyek alapján a pótdót kivetették az 1914-ik évben tetemesen emelkedett. Míg 1913-ban az adóalap 1675000 korona volt, az 1914. évben az állami egyenes adó 1842000 koronára rug.

Az adminisztráció személyi kiadásai a jövőben 88000 koronával emelkednek, mert a tisztviselők közül sokan magasabb fizetési fokozatba lépnek elő, továbbá több kisebb állást szerveztek már eddig is, amelyek a jövő évi büdzsettben jelentkeznek először. Ide tartozik az is, hogy nyugdíjazások miatt 6400 koronával fizet többet majd a város a nyugdíj-alapnak.

A dologi szükségletek rovataiba körülbelül majdnem százezer korona több kiadás mutatkozik a jövő esztendőre. Nagyobb emelkedések az épület fenntartásoknál lesznek, mert azidén a háború miatt nem tataroztak, drágább lett a takarmány és sok más ok miatt is emelkednek a dologi kiadások.

A főszámvevő azt mondja, hogy a 185 ezer korona szükségleti emelkedéssel szemben a szükségletnek valóságos emelkedése csak 62500 koronát tesz és ez onnan ered, hogy a belügyminiszternek a takarékoságra intéző rendelete alapján más rovatok szükségletét, a háborúra és ennek folytán meggyengült fizetőképességre való tekintettel átmenetileg 122500 koronával csökkentette, sőt egyes szükségleteket megfelelő fedezet hiányában be sem állította.

Nem állított be semmi olyan szükségletet, amely berubázás jellegű, redukálta például a kertészet szükségletét 10200 koronával, a magángazdaságát 5600 koronával és más ilyeneket.

A rendkívül szigorú megszorításra és valószínűen a főszámvevő részéről eszközölt redukción kívül még újabb redukciókra az általános szempontokon kívül még azért is lesz szükség, mert a bevételek tételei közül szintén igen sok csökkent vagy egyáltalában nem is volt előírható. Ezek a következők:

Átiratási díj 60000—50000 (az első szám 1914. a második az 1915. évi előirányzat) csökkenés 10000 K. Szikviz adó 23000—22000 cs. 1000 K. Engedélyi díj 7200—2200 cs. 5000 K. Mérlegelés 2800—1800 cs. 1000 K. Vegyvizsgálati díj 8000—6000 cs. 2000 K. Végőhídi díj 44440—41000 cs. 3440 K. Iparostanonciskolai államsegély 8000, 1915-re nem ad az állam segélyt, csökkenés 8000 K. Közművelődési intézeti felszerelési és könyvtári államsegély 27200 K. jövőre nem ad segélyt az állam, cs. 27200 K. Belépődíjak kulturpalotába 3000—1400, cs. 1600 K. Kulturpalotai büffé és ruhatár bér 16850—16850 cs. 13250 K. Tudományos előadások jövedelme cs. 3000 K. Állattenyésztésijövedelem 13168—12000 cs. 1368 K. Konyhakertészet 13200—8000 cs. 5200 K. Földbér 213405—190000, cs. 23405 K. Legelők 24000—23100, cs. 900 K. Házi kezelésű földek 12500—5676, cs. 6864 K. Tégláégetés 7200—3000, cs. 4200 K. Törzsvagyony hozadéka 109629—102886, cs. 6743 K. Fogasztási adó 224000—210000, cs. 14000 K. Az összes bevételi csökkenés tehát 134800 korona.

Ezzel szemben vannak új, illetve emelkedő bevételek is. Így a mozik után 40000 K., rendőrségi államsegély 44000 K., a tavalyi 22000 K és mások, összesen 90470 korona összegben.

Azonban nemcsak a háztartás fedezésére szolgáló adó emelkednék, ha a törvényhatóság a 4 százalékos hadiadót megszavazza.

A legutolsó közgyűlés úgy határozott, hogy a vashidak deficitjét az utadóból fedezi. Ezt az adót, tekintettel a most már 60 ezer koronára rugó hiányra, valószínűleg szintén emelni kell. De emelni kell majd a szennyvízcsatorna üzem 3 és fél százalékos hozzájárulását legalább 4 és fél százalékra, mert az Ujtelep csatornázába fektetett tőke annuitása, továbbá a csatorna hálózat kiterjesztése folytán előálló jelentékeny nagyobb üzem költségek a gyáren lakott Ujtelep hozzájárulásából nem fedezhető. Az építési kedv a jövőben bizonyára fel lendül és akkora csatorna ismét kitűnő üzlet lesz.

Ezekkel az emelésekkel együtt a pótdó, noha a város a jövő évre minden fejlesztésről lemond, nyolcvankét-nyolcvannégy százalékra emelkedhetik.

A miniszterelnök a rutén nép és lelkesítő kar magatartásáról. Budapestről a miniszterelnökség sajtó osztálya jelenti: A miniszterelnök felvidéki utjáról hazatérve, ma hosszabb levelet intézett az eperjesi és munkácsi görög-katolikus püspökökhöz, megállapította, hogy az orosz betörés által érintett vidék katolikus papsága kivétel nélkül kifogástalan hazafias magatartást tanúsított, és amennyiben egyes katonai és rendőri közegek könnyelműen hitelt adva nyomorult denunciancsok besugásának, eljárást indítottak egyes lelkészek ellen, ő, a miniszterelnök — ha nem is voltak nagy számmal ezek az esetek és ha némi enyhítő körülménnyel szolgálhat a háborús veszedelem, — sajnálja ezeket az eseteket és kijelenti, hogy a tudomására jutott ügyekben megtett mindent, ami törvényes hatáskörében állott. A sérelem elhárítására és kellően indokolt panasz esetében készséggel el fog járni azok ellen, akiket felelősség terhel valamely, e téren elkövetett mulasztásért, vagy hibájáért. Ezután válaszolja a levél, hogy a felvidéki rutén köznép az oroszok által félrevezetve részt vett az oroszokkal együtt a fosztogatásokban. — De az nem hazaárulás, hanem lelki elmaradottságnak és olvadultságnak olyan jelenségei, amelyek nemcsak megtorlást, hanem az állam és társadalom részéről anyagi és lelki építő munkát kívánnak. Végül kéri a püspököket, hívják fel papságukat, hogy velük együtt támogassák a kormányt a rutén nép helyes utra vezetésében. A miniszterelnök leveléből megállapítható, hogy tegnap a munkapártkörben tett kijelentéseit egyik-másik fővárosi lap nem minden részleteiben adta hiven vissza.

Törökország megkezdte a háborút az oroszok ellen.

(A szultán flottája elűzte a Bosporus elől az orosz hajókat. — Sebastopolt bombázzák a török hadihajók.)

Távirati tudósítás.

Budapest—Bécs, október 30.

Hosszas előkészületek után ma új hádiuzintérral, új háboruszkodó országgal szaporodott meg a világháború krónikája: a Bosporusból kivonultak a török hadihajók, harcba keveredtek a Fekete-tengeren örökös orosz flottával, amelynek mindjárt érzékeny veszteségeket okoztak. Az első tengeri összecsapás után a török flotta hajói megkezdtek utjukat a Fekete tenger orosz partjai felé. Egy hatalmas cirkáló a krimi félszigetnél a megszerített Feodoszia város kikötőjét és középületeit, raktárait bombázta, más hajók a híres krimi erősség: Sebastopol előtt jelentek meg, amelyet szintén sikerrel bombáztak, a Hamidie cirkáló pedig a kaukázusi partokig kalandozott

el, ahol a petroleumszállító kikötőt Novorosszjokot látogatta meg. A Fekete-tengeren ur ma a török flotta, amelyben hatalmas erővel harcol a német Goeben és Breslau is, amelyek mellé osztották be a Novorosszjknál szerepelt Hamidiet.

Az entente hatalmakra súlyos csapás Törökország háborúba lépése. Ma még csak tengeri harcok voltak, de ezek egyuttal bejelentik a szárazföldi harcot is, amely veszedelmet jelent a Kaukázus és Örményország felől az oroszoknak, Kisázsiaiban, Arábiában és Egyiptomban az angoloknak. Legalább egy millió katonája áll fegyverben a szultánnak, a mozgósítás befejezése óta.

A Bosporusnál elsüllyesztett orosz hajók.

Berlin. (Táviróda.) Berliner Zeitung am Mittag jelenti Konstantinápolyból: Néhány orosz torpedónaszád kísérletet tett arra, hogy megakadályozza török flottának Bosporusból a Fekete tengerre való kifutását. Török hajók erre megkezdtek a tüzelést, két orosz hajót elsüllyesztettek és harmincnál több orosz tengerészkatona elfogtak. Török flotta nem szenvedett veszteséget.

Galacz: (Táviróda.) Török hajóraj megjelent a partnál és elsüllyesztette a Donecz nevű orosz állomáshajót.

Berlin, október 30. Wolf-ügynökség katonai cenzura által engedélyezve közli a pétervári távirati ügynökség jelentését arról, hogy délelőtt fél tíz és fél tizenegy között egy három kéményes török cirkáló lövöldözte Feodoszia városát és vasuti állomását, megrongálta a görög székesegyházat, a kikötőben lévő raktárakat és a mólót. Egy katona megsebesült. Az orosz külkereskedelmi bank fiókja kigyulladt, Féltizenegykor délnyugat felé távozott a cirkáló.

Noworosszjok előtt megjelent a Hamidie török cirkáló, megadásra szólította fel a várost és bombázással fenyegette. Követelte az állam-vagyon kiszolgáltatását. A török konzult és a török hivatalnokokat letartóztatták. A cirkáló ezután távozott. (Miniszterelnökség sajtóosztálya).

Sebastopol sikeres bombázása.

KONSTANTINÁPOLY. Autentikus jelentések szerint ma délelőtt Fekete tengeren orosz flotta megtámadta a török flottát. A harcban egy orosz aknakerakóhajó és egy torpedóuzó elsüllyedt. Törökök ezenkívül elfogtak egy orosz szénszállító gőzöst és a rajtalevő 13 tisztet és 86 főnyi legénységet. Sebastopolt a törökök sikerrel bombázták. (Miniszterelnökségi sajtóosztály.)

Török minisztertanács.

Konstantinápoly: (Táviróda.) A portán a nagyvezér elnökletével késő délutáni órákban rendkívüli minisztertanács volt, melynek nagy jelentőséget tulajdonítanak.

Az angol és orosz alattvalók elutasítása.

Konstantinápoly, október 30. Giers orosz követ az oroszokat már napok előtt felszólította, hogy hagyják el minél előbb a várost és az orosz állampolgárok feltűnő sietséggel engedtek a felhívásnak. Az utca népe leverte az orosz feliratú boltokat és a konzulátusról egy reggel lészadték az orosz cimert. Melebb angol követ, saját családját is hazaküldte és személyzetének nőtagjait is távozásra szólította fel. A magyarok, osztrákok és németek mellett nagyon lelkes a hangulat és bárhol fedeznek fel valami magyar vagy német vonatkozást, ujjongó zugás tör ki a közönségből.

Az izlám veszedelem.

Berlin. (Táviróda.) A Post írja a török-orosz ellenségeskedés kitörése alkalmából: Törökország mellett mint boszúálló veszedelem áll Anglia és Oroszország részére az izlám.

Tüntetés a törökök mellett.

Budapest: Több ezer főnyi néptömeg járta be ma az utcákat és lelkesen tüntetett Törökország mellett. A tüntetők hazafias dalokat énekelve a Nemzeti Kaszinó és török konzulátus elé vonultak, ahol beszédet tartottak. A beszédekre a török konzul az erkélyről felelt és kijelentette, hogy most már az ügyük fognak beszélni.

Poincaré a Balkán államokhoz.

Páris: (Táviróda.) Poincaré felszólította a balkáni államokat, hogy sürgősen nyilatkozzanak: Törökországgal tartanak e, vagy az entente-hatalmakkal.

China az angolok ellen.

London. (Táviróda.) Chinából érkező hírek szerint a birodalomban az általános mozgósítás tünetei mutatkoznak.

Török lelkesedés Németországért.

Róma, október 30. A Secolo konstantinápolyi levelezője azt írja lapjának, hogy a mohamedánoknak a németek iránt táplált rokonzása rendkívül nagy. A kapituláció megszüntetése után következő napon Konstantinápoly utcáin apró, vörös cédulákat terjesztettek a német császár arcképével és a következő török betűs felírással:

— A szultán öfelsége és az a háromszáz millió mohamedán, akik szétszórva élnek a földszínen, de egyek a Kalifa iránti tiszteletben, meg lehetnek győződve arról, hogy Németország császára mindenha barátjuk.

Ez a mondat a német császárnak 1908-ban Damaszkuszban mondott beszédéből való.

Ideiglenes ujság.

(Lapalapítás Antwerpenben. — Hírek az ellenségről a hódító engedelmével.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 30.

Antwerpenben összeállott néhány elhöz értő ember és hogy a megszünt napilapokért a hírekre és közönséget kárpótolja, ideiglenes jellegű ujságot alapított, amely addig fog élni, míg a lapok újból teljesíthetik hivatalukat.

A rendkívül érdekes, flammandnyelven írt és így a német szellem liberalizmusára, valamint pártatlanságára jellemző, viszont az antwerpeniek érthető hazafias fájdalmát híven tükrözőtető lap első számát módunkban van ismergetni.

„Antwerpen Tijdingen” a lap címe és megjelent október 21-én, két nyomtatott oldal, ára 5 centim. A lap élén az alapítók nyilatkoznak és többek közt a következőket mondják:

— Ezt a lapot a hazához hű belgák adják ki. Ezt a hűséget ezekben a szomorú időkben a legjobban azzal bizonyítják, hogy nyugalmat és méltóságot tanúsítsanak és ezt tanácsolják a lakosságnak is. Engedélyt kaptunk, hogy úgy a német vezérkar, mint a szövetséges seregek haditudósításait közre adjuk. Azon leszünk, hogy a többi hírt is igen tárgyilagos szellemben közöljük. Mindenki megértheti, hogy a tényeket beszéltetjük és tartózkodunk mindenféle kommentártól. A rendszeres optimizmus és a rendszeres pesszimizmus ideje elmúlt. Reméljük, hogy mindenki támogatja nehéz vállalkozásunkat. Lapunknak nem lesz párt színezete. Minden hazafias polgár szíve ezekben a napokban csak együtt érezhet szerencsétlen hazánkért. Mindnyájan tudják, hogy most férfiasan és csak úgy használnak a hazának, ha gondoskodnak a nyilvános rend és nyugalom fentartásán és megakadályoznak és kerülnek minden zavart. Az az óhajunk, hogy az antwerpeni lapok mihamarabb újra megjelenjenek. A nyilatkozatot Weyler K. ügyvéd, Mauw, városi képviselő szerkesztő és Verhulst: Rafael író írta alá.

A vezércikkben, amelynek a címe: „Hazafias kötelességeink! Verhulst a néphez szól és nyugalomra, valamint józan magatartásra inti. Nyilvánosan köszönetet mond de-Vos polgármesternek Franck Louis főügyésznek és Rijkmans Alfons tanácsnoknak, hogy bátran viselkedtek, mikor a németek bevették a várost. Megtudjuk a cikkből, hogy október 9-én, hogy az említettek, mikor a katonai hatóság sietve elhagyta Antwerpen, hogy a sereg elvonulását irányítsa, gránát és srappellessében a tűzvonalba utaztak az ellenség elé és elérték azt, hogy az ostromlók tárgyaltak a polgári hatósággal. Ettől az időtől megszűnt a bombázás és városunk megmenekült a nagyobb károktól.”

Azután a pillanat komolyságára figyelmezteti a polgárságot: „A kard hódította meg városunkat és a meghódított városban az erősebb joga érvényesül. Senki sem várja tőlünk, hogy mi virágot rakjunk a hódító lábához, de mindenki tudja meg, hogy a hódító ezideig csak mértékkel használta korlátlan hatalmat.”

Ezután következik a Wolff- és Reuter-ügynökségek hivatalos jelentései, felszólítás a Hollandiába menekültekhez, hogy térjenek vissza Antwerpenbe, helyi hírek a közúti közlekedésről, hogy kijavítják a vízvezetékét, az élelmiszer árak, amelyek most olcsóbbak, mint a háború előtt. A kenyér kilója 10 cent, vaj 8 frank, tej 10 cent, a húst pláne potom áron mérik. A helyi hatóság, a német katonai hatóság hirdményei és magánhirdetések töltik be az utolsó hasábot.

Bajelenti végül a szerkesztőség, hogy az antwerpeni lapok nemsokára ismét rendszeresen megjelennek és megszűnik ez a bizonyára ritke érdekességű ujság kuriazitás.

Átlépték a németek az Yser-csatornát

— A belgák utolsó erőfeszítése. — Feltartóztathatlan az előrenyomulás Dünkirchen felé. — Zeppelin Páris fölött. —

Távíráti tudósítás.

Berlin, október 30.

A hivatalos német jelentés a niuporti kemény harcok folytatásáról és a lassu előrehaladás folytonosságáról ad hírt, azonban a hollandiai és dániai lapok tudósítói már arról is tudnak, hogy ez a lassu előnyomulás elérte az Yser-csatorna tulsó partját. A belgák vereséget szenvedtek, megerősített állásaikat szétlőtte a német tüzérség és az aisne-i harcok hatása is

érezhetővé válik a flandria csatatéren. Dünkirchen és Calais felé vezető utjukban a németek az első nagy akadályból — már az utolsó romokat takarítják el. Az aisnei helyzet kedvezőbbre válását mutatja az is, hogy Páris fölött ismét jelentkeznek a német repülőgépek és hullanak a bombák.

Sikeres harcok Flandriában.

Berlin, október 31. A nagy főhadiszállásról jelentik ma délelőtt: Nieuporttól délre és Yprestől keletre támadásainkat sikeresen folytattuk; nyolc gépfegyvert zsákmányoltunk, kétszáz angolt elfogtunk.

Az argonnei erdőben csapataink több erődházat és támpontot bevettek.

Verduntól északnyugatra franciák sikertelenül támadtak.

Különbösen nyugaton és keleti hadszíntéren helyzet változatlan. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Atkeltek a németek az Yser-csatornán.

Kopenhága, október 30. A Berlinske Tidende jelenti: A németek előnyomulása és átkelése az Yser-csatornán négy nap óta tart. Oosbrüge és Handschoothe között egyenes uton Calais felé állanak a német sereg előcsapatai.

Berlin, október 30. Bordeauxból jelentik Amsterdamban át: A *Matin* havrei jelentése szerint a belgák az Yser mellékén kénytelenek voltak meghátrálni a németek támadása elől. A németek offenzívája az Aisne mellett erősen érezteti hatását az Yser vidékén folyó harcokra. A német hadvezetés szemlátomást az egész fronton rövid időközökben meg akarja kezdeni a támadást, hogy így a leggyengébb helyen áttörje az ellenséges frontot.

ROTTERDAM: A *Rotterdam Courant* jelenti: A szövetségesek megerősített hadállásaiból Dixmuidennél most csak romok maradtak. Az angolok és a franciák kemény védekezése után a németek végül győzelmet arattak és már megszállották Tournhoutot.

Berlin, október 30. Párisból táviratozzák az „Aftenposten”-nek: A német haderőknek, amelyek átlépték az Ysert, nem sikerült nagyon messzire előnyomulniok, noha jelentékeny segédcsoportokat kaptak, hogy folytassák támadó előnyomulásukat. Nieuport és Dixmuiden még mindig a szövetséges seregek hatalmában van. A németek szakadatlanul és hatalmasan bombázzák Nieuportot. Kombaernél a szövetséges flotta a német útegeket ágyuzta.

Dünkirchen elestétől tartanak.

Turin, október 30. A Stampa jelenti Párisból: Dünkirchen sorsa miatt nagy az aggodalom. Párisban és Bordeauxban úgy vélekednek, hogy Dünkirchen a legrövidebb idő alatt el fog esni. A németeknek sem lesz könnyű ez a győzelem, mert Dünkirchen könnyen víz alá borítható.

A hazátlan belgák erőfeszítései.

Kopenhága. Párisból jelentik: A *Matin* Londonból eredő híradás alapján megerősíti, hogy nemcsak a belga király, de a királyné is

a főhadiszálláson tartózkodik. Albert király arra kérte feleségét, hogy ne kövesse őt a harotér veszedelmei közé, a királyné azonban nem akart elszakadni férjétől s most szintén a főhadiszálláson van.

Rotterdam, október 30. Feltétlenül megbízható helyről származó értesülés szerint Albert belga király és Lord Churchill között a főhadiszálláson hosszabb tárgyalás folyt le a napokban. Albert arra kérte Churchillt, hogy járjon közbe a pénzügyminiszternek az iránt, hogy a november 1-én esedékes belga szolvényeket fedezet nélkül is beváltásák, tekintettel arra, hogy több mint 300 millió frank értékű belga kincstárjegy Londonban van elhelyezve. Churchill nem volt hajlandó a belga király kérésének eleget tenni.

Bordeaux, október 30. (Rómán át.) A belga kormány és főként Albert király a jelek szerint nem nyugszik addig, amíg az utolsó belga férfit is le nem mészároltatta a reménytelen háboruban. A németek már egész Belgiumból kisöpörték a belga haderőt, ennek ellenére is Albert király elhatározta, hogy az idén is fegyverbe hívja azokat az ifjakat, akiket 1914-ben besoroztak. Az ideai belga újoncnak vagy Rousn-ba, vagy Bordeauxban kell jelentkezniük. A belga kormány ezenkívül önkénteseket keres. Önkéntesnek jelentkezhetnek minden belga fiatalember, aki elérte a tizenhatodik évét.

Zeppelin Páris felett.

Stockholm, október 30. A Gosteborger Aftonbladet-nak jelenti Párisból, hogy szerdán egy Zeppelin jelent meg Páris felett, a mely hat bombát dobott a városra. A hatból három talált és nyolc embert megölt s többet megsebesített. A mikor a francia repülőgépek üzöbe akarták venni a Zeppelin t, az a felhők közé emelkedett és elmenekült.

Turin. A Stampa-nak jelenti: Két német Taube több bombát dobott Compiègnere, aztán Páris körül röpdött. Párisból hirtelen francia aeroplánok szállottak fel, mire a két német repülőgép visszafordult.

A francia kormány nem tér vissza Párisba.

Róma, október 30. A lapokban ismételtelen felmerült az a híradás, hogy a francia kormány november, vagy december folyamán ismét Pá-

risba helyezze vissza székhelyét. A híradást nyilvánvalóan azzal a céllal hozsátották szárnynak, hogy ezzel dokumentálják a semleges külföld előtt, hogy Franciaország úgy nem áll olyan rosszul, mint azt mindenki gondolja és hogy elhíthessék, hogy Páris nem fenyegeti közvetlen veszedelem. A kormányzat azonban úgy látszik nem hajlandó a költözködésre, mert a párisi Temps megállapítja, hogy a kormány áthelyezése még nagyon korai és oktalan dolog lenne. A kormánytól sugalmazott cikk kifejti, hogy bizonyos meglepetésektől lehet tartani és Páris nem teljesen biztos tartózkodási hely, már csak a németek légi flottájára való tekintettel sem.

Francia újságíró

német hadiszálláson.

(A német tábornok autóján. — Apró érdekességek a nagy háborúból.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Bécs október 30.

A ma Bécsbe érkezett párisi újságok, amelyek ismét bemelegszkedtek nyomdájukkal Párisba, igen silány tartalommal jelennek meg. A nyugati harotérről csupán a hivatalos száraz jelentéseket közlik, mert a francia főhadiszálláshoz egyáltalán nem engednek újságírókat. Így aztán leginkább nagy páthosszal megírt apró epizódokat közölnek. Ilyen kis történetet írt a hazugságairól híres *Matin*, amely egy nemes vad odisszeáját a következőképen mondja el:

Egy francia paraszt, aki Coreuxban lakott, harminc esztendősen korában megszökött a fegyverházból és Belgiumban telepedett meg. Antwerpenben igen jól ment dolga, kiurasodott és elég szép jövedelemre tett szert. Amint a megősiítés híre megérkezett, ő visszatért falujába és önkéntesen jelentkezett. Namur alá vitték, ahol hősiesszen harcolt a németek ellen. Ott német fogságba került, de egyik társával megszökött és visszakerült Franciaországba. Versaillesnél aztán a csendőrök ráismertek a körözött egyénre és letartóztatták. A nemes vad a bíróság elé került, ahol kalandos történetet mondott el, mire a bíróság fölmentette.

Minden figyelmeztetés és fenyegetés ellenére a parasztok bekalandozzák, bekóborolják Belgium és Franciaország északi részeit s felszedik a kilőtt lövegeket, főszedegetik az eldobott hadianyagokat. Természetesen itt állandó balesetek történnek, mert egyes srapnellekről és gránátokról azt hiszik, hogy tűresek, holott kisebb nagyobb lökések következtében explodálnak. Egyes megyékben, amint az újságok írják, a parasztok olyan szántóföldeken is, amelyek a háboru nem érintett, nem mernek földjükre lépni. Egy kis faluban, amelynek Dombosle a neve, a burgonyát se szedték ki a földből, mert a falu több lakóját a földben lévő bombák megölték. A szegény emberek azóta kerülnek ezt a vidéket, mert nem tudhatják, hogy mikor szednek burgonya helyett — bombát.

A francia hadvezetés miatt megparancsolta, hogy egyes lüzérjárőrök a tulajdonképeni harotérrel szomszédos vidékeket átkutassák és a heverő lövegeket felrobbantsák.

A *Matin* egy munkatársa, aki charlerolban van, azt írja lapjának, hogy egy — német tábornok automobiljában — járhatott a csatamezőn. Hajnali öt órakor a vasuti pályaudvar vidékén sétált az utcán, amikor egy szállóból a német tábornok a charleroi-i csapatok parancsnoka kilépett. Egy tiszt és két ka-

Tóna kísérte. Az automobil a kapu előtt várta. A tábornok udvariasan köszönve fordult az idegenhez és hibátlan franciasággal az út iránt érdeklődött. A francia azt felelte, hogy ő éppen odamegy, mert egy francia lap számára tudósítást akar írni.

— Hol van az ön autója? — kérdezte a tábornok.

— Gyalog megyek — felelte a hírlapíró.

A tábornok erre följánlotta a magáét. A francia hírlapíró nem akarta elfogadni, mire a tábornok így szólt:

— Kérem, minden kötelezettség nélkül.

A francia erre elfogadta az ajánlatot és a három német társaságában a gépkocsira ült. Az újságíró a német tábornok balján ült. Tovarepültek az autón és az ágyuszó, amelyet eleinte messziről hallottak, egyre erősebb lett, annyira, hogy már nem értették egymás szavát. Egyszerre megállott az autó:

— Civilek tovább nem jöhetnek — mondta a tábornok igen udvariasan. Köszönöm, hogy elkísért.

És a Matin munkatársa nem tehetett egyebet, mint hogy szomorú arccal leszálljon és egyedül maradjon a végtelen síkon.

Kitüntetett vitéz harminchármasok.

— Ezüst vitézségi érem hét aradmegyei hősnek. — Bosszu az őrnagy haláláért. — Szuronnyal zsákmányolt gépfegyverek. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 30.

Örömmel és büszkeséggel jelentettük ma, hogy a király házi ezredünk parancsnokát, Barza Simon ezredest az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása miatt kitüntette. A derék harminchármasok parancsnoka és egyszerű katonái, mint az: már többször megirtuk, ugyszólván erejükön felül áldoztak vérükből azért a szent ügyért, amely most a haza létét jelenti. Az *Aradi Közlöny* hűséges krónikása volt eddig is annak a meghatározó önfeláldozásnak, amelylyel a mi katonáink a legnagyobb vezedelembe, a legkritikusabb helyzetekbe sodródva tisztelettel utolsó csepp véréig tartottak ki szokan a rendkívül nehéz helyeken, ahol hősi halált haltak ugyan, de becsületet szereztek a dicső multu aradi regimentnek.

Számtalan egyéni hőstettéről számoltunk be az aradi és aradmegyei bakák sorsai miatt aggódóknak és lelkesedéssel írtuk a lélekemelő harcok történeteket, melyek tanúságot tesznek arról a nagyszerű szellemről, amely ebben a csapatban él. Az ezredes, az ezredesparancsnok kitüntetésén után a *hadserg aranykönyvébe ma ismét harminchármasok nevével* jegyezte fel a történelem. Hét vitéz, szívünkhöz közel álló katonáról mondhatjuk el, hogy mint hősök a rettentően dúló csaták mezőjén is figyelemreméltó és figyelmet keltő cselekedeteikkel vonták magukra felebbvalóik tekintetét és elismerését.

A sorrendben első Zseravica Arsa, akiről azt mondja el az a hivatalos irat, amelyben a másodosztályú ezüst vitézségi éremre ajánlja őt a hadvezetés a főhadparancsnoknak, hogy haláltmegvető bátorságot tanúsított. Zseravica a dicső emléktől *Gillhuber Szilviusz* őrnagy mellett harcolt a legrettenetesebb fegyvertűzben és nem távozott mellőle egy tapodtat sem. Ismeretesebb a rendkívül azimpatikus őrnagy halálának körülményei. Egy orosz katona gyalogsági zásóval sújtott feléje, amikor zászlóalját rohamra vezette. Vérbeborult szemekkel látta ezt néhány lépésnyi távolságból a derék baka, de mire őrnagy a mellé ugrott, ez már sajnos súlyos sérüléssel terült el a földön. Zseravica azonban saját életének veszélyeztetésével kiugrott a lövészárokból, utána szaladt az orgyilkos oroszoknak, elfogta azt.

A kicsinyek példaadása is elismerést talál, amiért azt Nagy János kitüntetését bizonyítja. A hivatalos adatok szerint Nagy valóságos haláltmegvető bátorsággal küzdött minden ütközetben, példája volt bajtársainak és kivétel nélkül ő volt az első, amikor rettentő fáradtságok után is elhangzott a vezényszó: előre. Magával ragadta a csüggedőket, a gyengé-

beket és valóságos új életet öntött abba a rajba, amelynek ő volt a lelke.

Hivatalosan is a legmagasabb helyen állóktól hallottuk azt, hogy az orosz tulerőt azzal fogjuk kiegyenlíteni, hogy a mi katonáink, különösen gyalogságunk rettentetlen bátorságát állítjuk elébe. Ennek az általános tételnek az igazságát bizonyítja számtalan eset és ezek közé tartozik *Hadzsa János* szakaszvezető is, aki, mint felebbvalója a kitüntetésre ajánló előterjesztésben mondja, rendkívül okos és körültekintő magatartásával, hidegvérűségével lehetővé tette, hogy egy igen fontos vasuti töltést a sokkal erősebb ellenséggel szemben sikeresen védjünk. A szakaszvezető mellől az ellenséges sűrű golyózápor elpusztította embereit, azonban ez félelmet nem ismerve különböző rajokból szedett össze egy fél szakaszra való és ugyancsak ellenséges golyózáporban foglalt állást a vasuti töltés mellett és sikerrel védte azt.

Rendkívül félelmetes eszköze a modern hábrunak a gépfegyver. Derék katonáink sorában nagy pusztításokat vitt végbe ez az ellenséges fegyver és hadvezetésünk külön szokta felemlíteni, ha a zsákmányban gépfegyver is van. A harmincharmadik gyalogezred két egyszerű katonája *Huez György* gyalogos és *Tator István* kürtös annál nagyobb érdemei szereztek, hogy a pusztomiti csatában, amíg egyszázad a vasuti vonalon elhelyezkedett ellenséget rohammal támadta meg, ők felismerve a kedvező alkalmat, ketten rárohantak a gépfegyvert kezelő ellenséges orosz katonákra, azok közül négyet elfogtak a többit leölték és két gépfegyvert zsákmányoltak. Ugyancsak ehhez hasonlóan rendkívül bátorságról teettek tanúságot *Boskay és Ardeleán* gyalogosok, akik amidőn a század egy ellenséges gépfegyverosztalag ellen intézett rohamot, amely osztalagban két gépfegyver volt, nagyszerű lövéseikkel részint arra kényszerítették az ellenséget, hogy meneküljön, részint pedig megölték és így az ő magatartásuknak köszönhető, hogy mindkét gépfegyver a mi tulajdonunk lett.

A házi ezred eme vitézei valamennyien a másodosztályú ezüst vitézségi érmet kapták. A hadügyminisztériumnak október 23-án kelt rendelete szerint a második osztályú vitézségi érem után *havi hét korona ötven fillér járadék jár*, de a kitüntetetteknek folyamodniok kell a hadkiegészítő parancsnoksághoz és okmányokkal kell igazolniok, hogy hi vannak tüntetve.

A háborus Londonból Aradra

(Ifj. Tolnai János hazaérkezése. — Anglia az idegenek ellen.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 30.

Megirtuk régebben hogy két aradi fiatalember Tolnai János dr.-nak, az ügyvédi kamara alelnökének fia, *Tolnai János* és *Hegyi György*, Hegyi Albert nagykereskedőnek a fia a háboru kitörésekor Londonban tartózkodtak és ott rekedtek. A fiatalemberek egy ideig nem adhattak életjelt magukról, de később el tudták juttatni egy levelüket Aradra és megirták ebben, hogy semmi bajuk sincs. Négy hónapja voltak már távol a szülői háztól, míg ma reggel végre táviratot kapott Tolnai János dr. a fiától amelyben ez tudatta, hogy este megérkezik Aradra. Hegyi György még Londonban maradt, de Tolnai János ma este megjött és az Aradi Közlöny munkatársának a következőket mondotta el érdekes utjáról:

— Alig érkeztünk meg Londonba, kitört a háboru. Természetesen azonnal haza akartunk utazni, de ez nem sikerült. Felkerestem az osztrák-magyar konzult, akitől katonai igazolványt kaptam. Ezzel felszerelve kimentem az állomáshoz, ahol azonban feltartóztattak és tudomásomra adták, hogy nem utazhatom el, *lefényképeztek és kijelentették, hogy Londonban kell maradnom*, ahol nyilvántartanak. Hasonlóképen jártak el az Angliában élő többi magyar, osztrák és német alattvalóval is, akiket mind szigorú büntetés terhe mellett jelentkezésre szólítottak fel, hogy nyilvántarthatassák őket. Kényszerülve voltam tehát Londonban maradni és kezdetben elég jó dolgom volt, alig éreztettem velem, hogy ellenséges államhoz tartozom. Lassanként azonban megváltozott a közhangulat. Amíg angol katonák nem vették ki részüket a haroból, addig nem volt olyan nagy az idegenek elleni gyűlölet, de mielőtt az angoloknak is kijutott a veszteségeiktől, egyszerre gyűlöltté váltak az idegenek. És minél több angol katona hullott el a csatákon, annál több német vagy osztrák-magyar polgárt fogtak el Londonban, míg végrenéhány nappal ezelőtt kiadták a rendeletet, hogy minden tizenéves korú angol polgártól negyvenöt éves korú németet, osztrákot és magyart *le kell tartóztatni*. Ez a rendelet már régebben megjelent volna, ha *Mc Kenna*, London rendőrfőtanácsosa nem ellenzi. De a rendőrfőtanácsos sokáig küzdött ellene és csak akkor egyezett bele a szigorú intézkedésbe, amikor a nép hangulata már fenyegetővé fordult ellene. Fizetett kémnek tartották már az angolok, amiért pártját fogta az idegeneknek s ekkor kénytelen volt már beadni a derekát. A titkos rendeletet kiadták és rögtön hozzá is láttak a végrehajtásához: egymásután fogták el az idegeneket és lecsukták a kaszárnyákban, ahol azonban nem részesítik rossz bánásmódban őket.

— Én még nem vagyok tizenéves és ennek köszönhetem azt, hogy elutazhattam a letartóztatás előtt. Anglia és az osztrák-magyar monarchia között ugyanis van egy szerződés, amelynek értelmében a tizenéves éven aluliakat és negyvenötön felülieket kölcsönösen kiengedik. Mikor értesültem erről, elmentem a belügyminisztériumba, hogy engedélyt nyerhessek a hazatérésre. Először ridegen visszautasították a kérésemet, mikor másodszer elmentem, akkor sem fogadtak barátságosabban. Végül harmadszorra sikerült a londoni Kereskedelmi Kamara támogatásával megkapnom az engedélyt, hogy visszautazhassak Magyarországra. Egy hollandiai hajóra szállítottam fel, a tengeri úton egy angol hajó haladt előttünk, amely

mutatta az utat, nehogy aknába ütközzünk. Megérkeztem Holtandiába, innen Németországba utaztam, Passaunál átléptem a monarchia határát, míg ma visszakérültem végre Aradra.

— Hegyi György barátom nem jöhetett velem. Ő három hónappal több tizennyolc évesnél és így kénytelen volt Londonban maradni, valószínű azonban, hogy nemsokára sikerül neki is engedélyt szerezni a hazautazáshoz.

Megszállhatják a németek Angliát?

(Csapatzállítás a csatornán. — A német flotta szerepe. — A negyvenkettes mozsarak védő-öve.)

Távirati tudósítás.

Berlin, október 30.

Az angol nemzetet már évtizedekkel a háború kitörése előtt félelem töltötte el, ha arra gondolt, hogy a német hadsereg egyszer majd megkísérli az Angliában való partraszállást. Mikor más országokban karácsony táján az isteni béke gondolata töltötte el a lapok hasábjait: Angliában akkor is a német invázió félelmetes gondolata tartotta fogva a lelkeket. Elképzelhetjük, hogy milyen rettegetésben élnek Albion sportedzett bátor férfiai most, midőn a rossz álom valósággá kezd átalakulni. Mert az angolok nemesak valószínűnek, hanem egészen bizonyosnak tartják, hogy a mostani háború folyamán sor kerül a németek partraszállására. Alkalmoszerű lesz ilyenformán, ha nagy vonásokban megismerkedünk a német partraszállás lehetőségével és keresztülvitelének egyik módjával.

Bizonyos dolog, hogy katonai csapatoknak Anglia partjaira való átszállítása a mai hadihelyzet mellett lehetséges, bár rettenetes áldozatokba kerülő vállalkozás volna. Keresztülvitelét megkönnyítené az, hogy a calaisi csatorna Dover és Calais közt mindössze harmincöt kilométer széles és más helyen se több negyven-ötven kilométernél. Nehézzé tenné pedig az, hogy a franciával egyesült angol hajóhad feltétlenül ura a tengernek.

A vállalkozás keresztülvitelének több módját ismerik. A legvalószínűbbek közül megemlítünk egyet-kettőt. Az egyik abban állana, hogy a csapatokkal megrakott és az angol partok felé utnak indított kereskedelmi hajókat az ellenséges flotta felé néző oldalon régiebb hadihajókkal és torpedónaszádokkal kísértetjük. Ezek a hajók nagyobb, öt-hét kilométer távolságra párhuzamosan haladnak a szállítóhajókkal és valószínűleg teljesen fel kell magukat áldozni abból a célból, hogy az átszállításhoz szükséges időt biztosítsák.

Bármilyen nagy is az ellenséges tulerő, a kisérő hadihajókat nem lehet percek alatt leküzdeni. (A kis Zentát százszoros tulerő több, mint negyedóra alatt tudta elsüllyeszteni; azonkívül megfelelő titoktartás mellett az ellenséges hajórajnak az átkelés helyére való jutása is elegendő időt vesz igénybe.) A csatorna áthajózása pedig a különböző helyeken aig tart tovább háromnegyed-másfél óránál.

A másik mód abban állana, hogy a német hadihajóraj nagy része kifutna a hadikikötőkből és messze a tengeren maga után vonná az angol flottát, a mely áhítzik az összecsapásra. Mialatt ott a harc lejátszódik és az eltávolodott angol-francia flotta visszatér, az átkelés megtörténhetik, igaz, hogy ez a német hadihajóraj nagy részének felszoldozásába kerülne.

A harmadik mód a 42 centiméteres mozsarak óriási hordtávolságának kihasználásából állana. Az eddigi legnagyobb hajógyűk legmesszibb hordtávolsága 14-15 kilométer volt, hatásos lőtávolságuk pedig legfeljebb 10-12 kilométerre tehető. A 42 centiméteres mozsarak hordtávolsága ezzel szemben 18 kilométerig fokozható. Tizenöt kilométerig a fegyverek a leghatásosabb tüzelésre használhatók. A tenger partján felállított két, vagy több 42 centiméteres mozsár tüzelése tehát 15 kilométerre

tartja távol az ellenséges hadihajókat, amelyeknek hatásos tüze ilyenformán nem éri el a partot.

A mozsarak előtt három kilométer széles, az ellenséges hajók hatásos tüzetől mentes sáv van, a melyben lehetőség van dereglyékre szerelt újabb két mozsárt három kilométerrel jobbra felállítani. Hat pár mozsár ilyenmódon való beépítésével a harminchárom kilométer hosszú csatorna legkeskenyebb részén tehát az angol partokig érő tengervízt uralhatunk, a melyen a szállítóhajók elég veszélytelenül átjuthatnak. Bárhol jelennek is meg az ellenséges hadihajók, mozsaraink tüzevel azokat már három kilométerrel korábban löhetjük, mint a hogy azok a tüzet megkezdhetnék. Annál is inkább, mert az óriási csatahajó egy-egy ilyen lövés után esetleg víz alá is süllyeszthető dereglyéhez képest nagyon is nagy cél tárgya.

Sok más módja is van még a partraszállásnak. Bizonyos, hogy mind nagyon sok áldozatot követel, de bizonyos az is, hogy minden áldozattal felérne, ha egészen leküzdhetnénk Európa örökös békerontóját és véget vehetnénk alattomos fondorkodásainak, amelyeknek átkos hatásával a világtörténelemben lépten-nyomon találkozhatunk.

H I R E K.

Éhínség elől menekülő szerb tiszt.

(A különös parlamentair. — Szökés a Dunán át.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Fehértemplom, október 30.

Tegnap délután Bázsiánál a Dunaparton szolgálatot teljesítő őrség észrevette, hogy a szerb partról egy csónak közeledik a magyar határ felé. A csónak mind közelebb jött és ekkor észrevették, hogy abban egy szerb tiszt ül. Az őrség célba vette, de a tiszt fehér kendőt lobogtatott, mire akadálytalanul a partra engedték. A tiszt fegyver nélkül volt és amikor a partra ugrott, első szava így hangzott:

— Kötözzék be a szememet, parlamentair vagyok.

Az időközben odasietett őrségtiszt ezt a kijelentést egy kissé furcsának találta és meg is kérdezte a tisztet, milyen ügyben jött át magyar földre?

— Négy száz társam ügyében — szöjt a szerb tiszt és arra kéri a magyar tiszteket, hogy vezessék az első katonai hatóság elé.

A szerb tiszteket Fehértemplomra hozták, ahol a katonai hatóságnak ezeket mondták:

— Azért jöttem, hogy bejelentsem: szerb földön, a Duna mentén négy száz szerb katona vár arra, hogy magyar területre szökhessen. Irtoztató a mi helyzetünk uraim. Szerbiában kétségbeesztő a nyomor és az éhínség. — A szerb hadsereg teljesen lezüllett és összeroppanás előtt áll és sokáig már nem bírja az osztrák-magyar hadsereg erőteljes offenzíváját. Szerbiára nézve nincs menekvés. Azért jöttem, hogy bejelentsem azt. Társaim szökése nagyon veszélyes dolog, könnyen észrevehetnék őket, azért az előre megállapított terv szerint hajtánók azt végre. En kalauzolnám őket, azért kérem, engedjenek vissza, hadd jöjjenek velük együtt Magyarországra.

Csak rá kellett nézni a tisztre, hogy szavainak igazságáról meggyőződést szerezhessünk: le volt rongyolódva, arcáról lekiáltott a nyomor, az élen-szomjan töltött napok nagy száma. Sajnálkozást keltett ez az ember, kit azután még is vendégelték.

És meglehet, hogy egy-két nap múlva az éj sötétségének leple alatt tisztje után négy száz szerb katona fog átszökni magyar területre, menekülve az éhség és pusztulás elől.

— Lemondott az angol tengerészeti első lordja. Londonból jönnek: *Londoner* Lajos herceg, az angol tengerészeti első lordja állásáról lemondott.

— Nézeteltérés az olasz kabinetben. Rómából jelentik: Kuby pénzügyminiszter és más olaszok között nézeteltérés keletkezett a balkánok dolgában. — Egy kisebb távirat ezt a hírt megcáfolja.

— Külön vonat a katonai temetőbe. Az Arad-hegylajai villamos vasút vezérigazgatója Zerkovitz Rudolf áthatva Hegedüs Ede alezre-des térparancsnok azon kegyeletes eszmerésétől, mely szerint november 1-én Mindszentek napján, a mikelakai katona temetőben elhaltolt hősök sírját virág-szállakkal hinti be, s erre a polgári társadalmat is meghívta, — az ünnepségnek minél népesebbé tételére, ez alkalomból külön vonatot állít be. A külön vonat indul az aradi állomástól november 1-én (vasárnap) délután 3 óra 5 perckor. A katonai temetőt megáll, bevárja az ünnepély végét, s az utasokat nyomban visszahozza. Menetárak odavissza II. oszt. 40 fillér, III. oszt. 20 fillér. Mig egyrészt a szép tett önmagát dícséri, addig másrészt kívánatos, hogy mentől többen vegyék igénybe a külön vonatot és már a nagy ezred is emelje a kegyeletes ünnepély jelentőségét és fényét.

— Lovagiasság a harctéren. Budapestről jelentik: Egy előkelő magyar nágaas, aki mint csapathoz boosztott huszártiszt vesz részt a háboruban, ma néhány napi pihenőre Budapestre érkezett és a következő érdekes harctéri történeteket beszélte el:

— Przemysl körül fel kellett gyújtatnunk egy nyomorúságos kis falut, mert minden vízköjében árulót kellett sejtetnünk. A tűz alatt harapódzott tovább a zsúpfedeleles kunyhók felől; ember, állat futva menekült. Ekkor egy borzasztó ru, öreg lengyel asszony jégátva rohant felém, lábaimhoz vetette magát és az égő házikók felé mutatott. — Mentem vele a lángoló épületek közé. Az egyik félig bedőlt kunyhóajtó előtt fiatal orosz főhadnagy feküdt beázott lábbal, sötét karral. Itt rejtőzött a viskóban, majd ki akart menekülni, de összeesett. Bevallotta, hogy az öregasszony valamikor az ő orosz-lengyelországi birtokukon volt család és most utasigaztással szolgált az orosz hadseregnek. A banya elvette méltó büntetését, a tisztet azonban oktatmamba vittem és kórházba szállítottam. Nagyon jó fia lehet, amikor egyszer meglátogattam a Lazarettben, egy bakántól magyarul tanult. Annyit tudott már: „szeretek kis galambom.” Ez azt tábori kártyán magára nyomban a menyasszonyának — A harctéren két orosz hölgygel is volt alkalom találkozni. Egy gyolagos ezredes hugával és leányával. A orosz katonák szagszald lóden-ruháját viselték, de nem voltak felfegyverkezve. Automobilon jöttek az orosz határról és enni meg innivalót hoztak a harcolóknak. Mikor az ezredest hadsegédével és két száz főnyi katonasággal elfogtuk, ők is kezink közé kerültek. Bárna én jól viselkedtek. Két napig egy lazarettben ápoliak, melynek egyik szobájában csak orosz sebesülteket helyeztünk el. Aztán az ezredest Ausztriába szállították a hölgyeket pedig, bár vele szerettek volna menni, automobilon az orosz határig vitték és ott szabadon bocsátották. Semmi hántódásuk nem esett. Csatánk az oroszokkal különben is a lovagiasság határai közt folytak le. Az ellenség nem kegyetlenkedik és a kozákokat kivéve nem is rombol. A kozákok persze nagyon vadak, ha sokan vannak, de a sebesülteket és hullákat ők sem eszontják meg. Megbízható embertől, egy orvostól hallottam, hogy egy kozák sejt kabátjával takart le egy, a havon eldörgő sebesült magyar katonát...

— Két testvér doktorrá avatása. A budapesti tudomány egyetemen *Pommersheim* János az I. Ujaradi Takarékpénztár titkárnak két fia nyerte el most a doktorátust. *Pommersheim* Ferencet az orvosi, *Pommersheim* Lászlót pedig a jogi karon avatták doktorrá.

— Szerb bandák pusztításai. Szófiából jelentik: Strumicából jelentik: Szerb tisztek által vezetett komitácsibandák a bolgárok és törökfalvakat felgyújtották, fosztogatnak és gyilkolnak. Donan, Ghorgeli és Isti kerületben ott maradt férfiakat csoportonként agyonlőtték.

— Halálozás. Özv. *Haty* Sándorné született *Majlaky* Karolina, *Haty* Adolf világiosjárású élevező Kisziratoson elhunyt. Temetése szombaton délután lesz.

Élő- és művirág

a leggyezerübbtől a legdiszesebb kivitelig — dus választékban
— jutányos árért szereshetők be

Koszorúk

Jánosi Károly

mű- és tájkertész virágüzletében Arad, Zrínyi-utca. (Bohus-palota)
Telefon szám 10-20. 5882

— A népfölkelők családjának segítése. Budapestről jelentik: A hadbavonultak családjainak segítségéről szóló törvény hatálya nem terjed ki azokra a katonákra, akik rendszeres katonai szolgálatra vonultak be. Mivel azonban a most behívott fiatal népfölkelők közt igen sok volt a családfentartó és fegyveres szolgálatuk még sem teljesen azonos a rendszeres katonasággal, a pénzügyi és hadügyi minisztérium illetékes körei a közeli napokban ankétot tartanak, amelyen a most bevonult népfölkelők családjainak segélyezését határozzák el. Ugyanezen az ankétán a bemutatásra kerülő öregebb népfölkelők segítéséről is határoznak.

— Gyász-istentisztelet az elesett hősekért. Halottak napja alkalmából, november 2-án, hétfőn délelőtt 10 órakor ünnepélyes gyászmise lesz a harctéren hősi halált halt katonáinkért, a minoriták templomában. E gyászzistentiszteletre ez uton hívja meg az összes hatóságokat és egyesületeket a róm. kat. plébániahivatal.

— Az aradi korcsolyázó egyesület október 31-én; szombaton este 6 órakor az Acsev. tanácstermében (Csanádi palota II. em.) tartja meg rendezévi közgyűlését, melyre a tagokat minél nagyobb számban való megjelenésre kéri az elnökség.

— Adomány. Dr. Baross Ferencné, az őshalmi Vöröskereszt főkegyeletnek koszorúmegváltás címén ötven koronát adományozott. Az adományért ezen uton is köszönetet mond az egyesület.

— Most olcsón lehet vásárolni! Az űszí országos vásár alatt rendkívül olcsón lehet be-
vásárolni a Fischer féle Nagy Áruházban, Arad, Szabadság-tér 12. szám alatt, ahol mindenkor csak a legizlősebb, legfrissebb és csakis elsőrendű árukból a legnagyobb választék található. Különösen kárp, fehérnemű, nyakkendő, ernyő, keztyű, harisnya, sőtábot, sapka, kézitáska, erszény, átek, ajándéktárgy és még ezer más tárgyat a legolcsóbban lehet beszerezni, Arad és vidékének vevőközönsége ne mulassza el ezt a jó alkalmat felhasználni. 1989

— Köszönet. A katonák meleg ruháira adakoztak: öz. Jegesi Károlyné 20 kor., és 5 pár érmelegítő, Ziegardrom Arnold 5 kor., Koll Lipót dr. 20 kor., Winkler Józsefné 20 kor., N. N. ügyvéd 10 kor., öz. Neszera Aladárné 30 kor., 14 bősapka és 9 haskötő, 7 pár érmelegítő, a Csutora-utcai állami iskola kis leánynevelőkének 1 nagy kosár tépés. — Aldás kíséri a jó saiveket. Dr. Múlek Lajosné.

— Nyomtatvány-rendelők b. figyelmébe: Nyomtatványokat a rendkívüli állapotok dacára — egyelőre még — zavartalanul szállítunk. A leggyezerübbtől a legizlősebbig mindennemű nyomdai és könyvkötészeti munkát vállalatunk ármelegítés nélkül a legrövidebb időn belül elkészít. Az Aradi Nyomda Részvénytársaság. Aradi csanádi egyesült vasutak palotájában.

NEMZETI SZINHÁZ

Szombat, 1914. évi október 31-én:

B) Bérlet.

B) Bérlet.

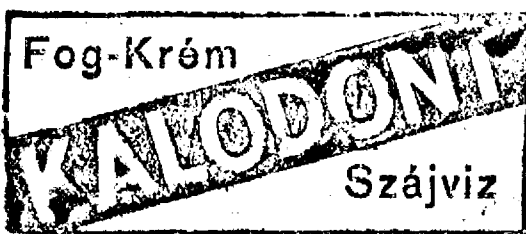
S z i b i l l.

Nagy operette 3 felvonásban.

Kezdete este 1/8 órakor.

Felelős szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

0401

A háboruban a katoná barátja:

az ujság. Innen értesül arról, hogy mi hir van odahaza? Szinte felvidul a szíve, amikor az otthoni eseményeket olvassa. Aki harcoló hozzátartozójának megakarja szerezni ezt a barátot, fizessen elő

az

Aradi Közlöny

re. Előfizetési ára egy hónapra 2 K 40 fillér.

A táboriposta részére a pontos címhez a név és rang mellett szükséges az ezred, a század, az úteg, stb. megjelölése és feltétlenül kell a tábori posta száma.

Van szerencsénk értesíteni, hogy **HELACIT** elnevezés alatt egy új készítményt hozunk forgalomba, mely a bőrtakát (mitesser) van hivatva gyorsan és sikeresen elmulasztani.

A **HELACIT** különösen ajánlatos zsíros, fényes, izzadó arcbőrű egyéneknek, de használhatja bárki is estély, séta stb. előtt.

A **HELACIT**-ből keveset gyapottra vagy rongyra öntünk és azzal arcunkat letöröljük.

Mindenkit meg fog lepni az a csodás hatás, amelyet a **HELACIT** azon percben előidézik. Az arc olyan lesz, mintha valami lehető finomságu harmattal (a gyümölcs hamvához hasonló) volna bevonva.

Atkák pár napi használat után elmúlnak.

Ára 1 korona.

Dr. Földes és Hehs

pipere-szappan- és vegyészeti gyára Aradon.

Kapható:

Földes Kelemen és Hehs Vilmos

gyógyszertárában.

1924

Köhögés, rekedtség és elnyálkásodás

ellen megbízható és leg-
jobb hatású szer a**Tussinal-cukor**

Ára 70 fillér.

Tussinal-tea

Ára 50 fillér.

A mértéktelen dohányzás-
szennvedélylegbiztosabb, legegészségesebb
és legkellemebb ellenszere a**Menthol-cigaretta**1 darabnak az ára, mely hosszú
időre elég: 1 korona.

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk a

Doré fogpasztahasználatával. Nem habzik! A
szájüreget desinfectálja, utólsó
igen kellemes. Ára egy porcellán-
szelencének 60 fillér.

Fejkorlát

leggyorsabban megszünteti

az eddig egyedül ily szer, a
világhírű „Tegerit” korpá-
kenőcs.

Ára egy tégelynek 2 korona.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedül nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Megyeházzal szemben.)

Halottak napja

közeledtével ajánlom a gyászoló közönség szives figyelmébe szép választéku élő- és művirág

koszoruimat

minden kivitelben és nagyságban legjuttányosabb árakban. Ezúttal ajánlok állandóan friss és illatos élővirágaimból izlésesen készített alkalmi csokrokat is. Megrendeléseket azonnal elkészíték. Szives pártfogást kérek kitűnő tisztelőitől 5872

özv. Ungermann Józsefné
Arad, Wetzler János-utca 19. sz.

775—1914. g. sz.

Arlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a város részére 1915. évben szükséges kefeárak szállításának elvállalása iránt folyó év november hó 2-án d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár: kimutatás szerint.

Bánatpénzül leteendő 100 korona készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtésen részt venni csak írásbeli ajánlatokkal lehet.

Az írásbeli ajánlatok lezártan nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek, valamint a szükségesleti kimutatás a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1914. évi október hó 26-án tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Gyümölcs- és rózsa eladás

az Arad és csanádi egyesült vasutak apátfalvai falokolájából.

Őszi befutásra kiválóan alkalmas 3-4 éves 2. rangú szép koronás gyümölcsfák darabonként 70 fillérért, 100 darab 60 koronáért, ősz barackok darabonként 50 fillérért, 100 darab 40 koronáért, 5 éves vadgesztenyefák darabonként 80 fillérért, 2 éves koronával bíró rózsa-fák darabonként 1-20 koronáért, 100 darab 100 koronáért eladó.

Az anyagok jóságáért és fajazonosságáért felelősség vállalattik. Kívánatra árjegyekkel szolgálunk. Megrendelések Acsev. Igazgatóság Arad, Faiskola Apátfalva elme, vagy bármely Acsev. állomásfőnökséghez intézendők.

742—1914. g. sz.

Arlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a város részére 1915. évben szükséges vasanyag szállításának elvállalása iránt folyó év november hó 2-án d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási árak: az 1913. évi árak.

Bánatpénzül leteendő 200 korona készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtésen részt venni csak írásbeli ajánlatokkal lehet.

Az írásbeli ajánlatok árjegyekkel együtt lezártan nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1914. évi október hó 26-án tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Kalmár József villanszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz. Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözőkők figyelmébe: villanyos világítási berendezéseket, villanyos csongó- és telefon berendezéseket s minden e szakmába vágó munkát. Pontos és gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos főzödényeket, villanyos vasalókat, villanyos hajsütő vasakat, Wolfram lámpákat és mindennemű villanyos cikkeket.

Most jelent meg!

Mátyás Jenő.

„A moratórium“

cimű aktuális munkája.

mely Kerpel Izsó könyvkereskedésében egy koronáért kapható.

Az összes időközi pótlások ára külön egy korona. 5357

5694—1914. pm.

Hirdetmény.

Az 1914. évre érvényes legtöbb adót fizetők névjegyzékét az 1886. évi XXI. t. cz. 28 §-a értelmében I. év október hó 15-től október hó 30-ig terjedő 15 napra a város-háza I. emeletén levő hivatalos helyiségben közszemlére kiteszem azzal, hogy abba bárki betekinthez s ellene a közszemlére kitétel ideje alatt az állandó bíráló választmányához címzeve hivatalomba benyújtott írásbeli fellebezzéssel élhet.

Arad, 1914. október 15-én.

Varjassy polgármester.

Magyar királyi Államvasutak.

Menetrend.

Ervényes 1914. szeptember 10-től.

Aradról Budapestre indul:

Gyorsvonat reggel	8:20
Személyvonat délelőtt	11:42
Személyvonat este	9:39
Személyvonat reggel	5:00

Aradról Budapestre érkezik:

Gyorsvonat délelőtt	1:25
Személyvonat este	7:25
Személyvonat reggel	5:45
Személyvonat délelőtt	12:30

Budapestről Aradra indul:

Gyorsvonat délután	2:10
Személyvonat reggel	7:50
Személyvonat este	9:30
Személyvonat délelőtt	1:35

Budapestről Aradra érkezik:

Gyorsvonat este	6:59
Személyvonat délután	3:31
Személyvonat reggel	5:57
Személyvonat este	9:03

Békéscsabáról Nagyváradra ind.:

Személyvonat reggel	6:49
Személyvonat délelőtt	1:38
Személyvonat délután	5:56
Személyvonat reggel	4:35

Nagyváradról Békéscsabára ind.:

Személyvonat reggel	8:00
Személyvonat délelőtt	10:10
Személyvonat délután	4:40
Személyvonat este	7:52

Új sörcsarnok és étterem!

Ugy a nagyérdemű közönség, mint ismerőseim szives tudomására adom, hogy Aradon az **Eötvös-utcában a Rozsnyay-gyógytár** mellett egy teljesen ujonnan és minden kényelemmel berendezett

sörcsarnokot és éttermet

létesítettem, melyet **október hó 31-én** nyitok meg. — Főtörekvésem mindenkor az leendő, hogy tisztán kezelt **legjobb minőségű italjaim**, elsőrendű konyhaerők által kiváló gondnal készült **hideg és meleg étkeimmel**, melyek pontos kiszolgálás mellett kaphatók, igen tisztelt vendégeim meglegedését mindenkor kiérdemeljem. Naponta frissen csapolt kőbányai „**Fővárosi Mátyás Király sör**“ kizárólag nálam lesz kapható. — **Havi abonánsokat házon kívül is elfogadok jutányos árért.** Társaságoknak külön helyiségek.

Szives pártfogást kér:

Mojzes Ferenc,

a „Lloyd“ és „Pannónia Szálloda“ volt vezetője.

5400

Millió

ember használja

rekedtág, hurut, elyálkásodás torokhurut, fullasztó és gőrosőse köhögés ellen a

Kaiser-féle mellpasztillát

3 „Fenyőjeggyel“

6050 bizonyítvány orvosoktól és magánemberek elismerő levele a legjobb ajánlás a biztos sikerre és közkedvelésre. — Egyetlen hasonló készítmény sem tud ilyen hatást elérni. Különösen kellemes és jóízű cukorka. — 20, 40 és 60 filléres dobozban.

Kapható:

Szokoló Sándor, Hajós Árpád, Gutéri Fülöp, Kelemen, Breuer Fülöp, Ring Lajos, Rozsnyai Mátyás, Vojtek Kálmán, Krebsz Géza, Berger Gyula, Vajdits György, Hebe Vilmos, Gótz Károly, Bernát János, Kárpáti János, Gyógyszerárban, Vojtek és Weisz drogeria, Házán Nestor drogeria, Török A. és Társa „Angyal“ drogeria Arad, Stodolai Dezső gyógyszerára Ujvárad, Zombory János gyógyszerára Újszentanna, Adler Lajos Gyula gyógyszerára M. Pécska, Ors Rezső Pankota, Toffert Károly gyógyszerára Elek, Krausz Elemér gyógyszerára Óglovász Zsigmondovics Géza Iria gyógyszerára Lippa, Székely Zoltán gyógyszerára Csérmén, Bauer Károly gyógyszerára Kevermes, Roxim János gysz. u. Pécska.

Éliás Lipót Fia

butorszállító vállalata

Arad, Deák Ferenc-utca 36.

Telefon 250. sz.

Költözők figyelmébe!

Van szerencsém a tisztelt költözők közönség figyelmét felhívni, hosszú évek óta fennálló költöztetési vállalomra. Elvállalok teljes garancia mellett helyi és vidéki átköltöztetést, nyitott és teljesen új, feltétlenül tiszta, belül kárpított 6, 8 és 10 méter hosszú partírozott sátrú butorszállító kocsijaimmal.

Tisztelettel

5424

Éliás Lipót Fia butorszállító, Deák Ferenc-u. 36

Apró hirdetések.

ALKALMAZÁST KERES.

Egy tisztességes

16 éves leány alkalmazást keres jobb családnak nagyobb gyermekek mellé vagy pedig mindenek, ahol nem sok cseléd van. Cím Schibel József, kéményseprő Magyar-utca 19. 5469

ALKALMAZÁST NYER.

Kerestünk vidékre

vegyeskereskedésünkbe egy tanoncot, ki a magyar és román nyelvet bírja. Cím a kiadóhivatalban. 5464

Két gyermek mellé

német kisasszony keresetlik délnémeti foglalkoztatásra. Cím a kiadóhivatalban. 5471

Vincellér felvétetik

Dr. Keréssz Miksa ügyvédnél, Weitzer János-utca (Minorita-palota). 5472

KIADÓ LAKÁS.

Kétszobás

modern lakás Nagy Sándor-utca 7. sz., novemberre kiadó. 5478

Kapualjából

közvetlen bejárattal szép butorított szoba kiadó Atilla-tér 1. sz., magános ház. 5474

Minden kényelemmel

ellátott 4-5 és 6 szobás lakásokat november 1-re, valamint butorított szobákat ajánl, a lakásnyilvántartási iroda, Deák F.-u. 8. Telefon 816. 5428

Egy csinosan butorított

különbejárattal utcai szoba kiadó Enyei Gyulánál, Csernovics Péter-utca 2. 5994

Kiadó

Pótfi-utca 10., I. emeleten 2 szobás csinosan butorított lakás. Bővebbet ugyanott. 5481

Kiadó november 1-re

udvari 2 szobás garzon lakás, fürdőszobával. Deák Ferenc-utca 39. sz. 5440

Kiadó lakás.

Andrássy-tér 25. számú hában (Neuman-palota) egy 5 szobából álló II. emeleti utcai lakás november 1-re kiadó. Bővebbet Neuman Testvérek városi irodájában. 5448

Erzsébet-körut 26.

I. emeleten újonnan festett 6 szobás modern úri lakás azonnal kiadó. 5457

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Tiszán kezelt

csemege méz, különként 1 korona 60 filléért kapható Haberégnél Andrássy-tér 8 II. emelet. 5381

Erdélyi fajalmak

olcsón szerezhetők be Karollnautca 1. a., Ferenc-téri polgári iskola mellett. 5449

Apolónók!

és betegek részére meleg komót szobacipők óriási választékban már 1 K. 70 fill-től kaphatók Cipő Tözsében Apolló mozi mellett. Ugyeljünk a címre. 5161

KÜLÖNFÉLE.

Bevonulók figyelmébe.

Egyenruhákat gyorsan és jutányosan elkészít **Braun Miksa** egyenruha és férfisszabó üzlete Deák Ferenc-utca 40. szám. 5285

28046-1914.

Hirdetmény.

Közhirre tesszük, hogy azon ifjak, akik az 1894. és 1895. években születettek, jelenleg a főgimnázium, főreáliskola vagy azokkal egyenrangú középiskolák utolsó vagy utolsóelőtti évfolyamába vannak beiratkozva és a „feltételes” egyéves önkéntesi kedvezményt elnyerni óhajtják, az erre vonatkozólag kiadott 17139-e.lnk. B-1914. számú honvédelmi minisiteri rendelet az aradvárosi katonai ügyi osztálynál megtekinthetik.

Arad, 1914. október 30.

A városi tanács.

Hirdetmény.

Ő cs. és apost. kir. Felsőlegfelsőbb elhatározásával elrendelni méltóztatott, hogy f. évi október hó elsejével a vitézségi éremmel kitüntetett egyének következő havipótlékot kapjanak és pedig:

Az arany vitézségi érem után 80 korona.

Az első osztályú ezüst vitézségi érem után 15 korona.

A második osztályú ezüst vitézségi érem után 7 kor. 50 fill.

A vitézségi éremmel rendelkezők figyelmeztetnek, hogy a pótlék utalványozása iránti kérvényüket, mely az érem adományozásáért levéllel szerelendő fel és melyen a pontos lakcím is meg-

jelölendő, a tartózkodási helyükhöz legközelebb eső cs. és kir. hadkiegészítő kerületi parancsnoksághoz, a honvédek pedig a m. kir. honvédkiegészítő parancsnoksághoz terjesszék be.

Arad, 1914. október hó 29.

A városi tanács.

Értesítés.

Van szerencsém a m. t. közönséget értesíteni, hogy a nehéz idők kényszerítő hatása következtében arcképeket fénykép és természet után a legolcsóbb árért festek.

Szíves megrendeléseket kér

Balla Frigyes

festőművész 5488

Arad, Deák Ferenc-utca 40/a.

Kincstári uradalmi

Rózsa burgonya

Nyírségből, métermázsánként és waggontételként kapható: Asztalos S. utca és Chorin Aron utca sark (Izr. templom épületében.)

Telefon 1025. 5937

Aki szereti egészségét megóvni,

az használjon kitűnően bevált vízhatlan gummiféltalpat, ára egy párnak elkészítve csak 5 korona az Aradi Cipészek Termelő Szövetkezetében, Szabadság-tér 14. szám. 5460

Költözők figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 5361

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42 sz.

Hirdetmény.

A ménesi körjegyzőségnél egy a jegyzői, különösen a közigazgatási teendőkben teljesen jártas

irnok

állandó alkalmazást nyer.

Bővebbet alulírott nál

Kovácsévits György, körjegyző.

Tüzifa

legolcsóbb árban, legjobb minőségben beszerezhető

Dózsa Tüzifatelepen Gróf Tisza István-ut 28-34.

Telefon 857. 5091

Keresünk

azonnali belépésre magyarul és németül tudó ügyes

komptoristát.

Yost gépiró előnyben részesül. Ajánlatok

Seidner Bernát és Fia Marosborsa 5460

cézhez intézendők.